

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

בשביל לעשות מצוה גדולה צריך להיות לא־נעבעך,
האדם צריך להיות עם רוח גבוהה –
להרגיש שיש לו כח לחולל דברים גדולים.
השפלות הרעה, ענוה של שקה, היא פשוט מקור של כפירה.
כפירה היא כפור וכפור הוא מות. יש כאן משהו עמוק:
אם אדם חושב ש'אני לא ראוי לעשות דברים חשובים',
בדקות שבדקות הוא פשוט לא מאמין במציאות ה'.

[מתוך השיעור 'כל המדות בדרך לגן עדן']

בלק תשפ"ד

בלק ה'תשפ"ד

26 **הסיפור החסידי**
 במקום שיש חילול ה'...
 'אור החיים' הקדוש

28 **מענות ותשובות**
 תשובות הרב לשואלים
 מהות צום י"ז בתמוז, היחס לצמחונות
 ושני גדרים בדבקות

29 **פֶּאָצֶוֹךְ דֵּי לְעָיִן**
 "מֵאֵן בְּלָעַם"
 רְזִי יִסְפָּר לָנוּ עַל הַהֲצָגָה שֶׁל בְּלָעַם
 וְלָפָּה לֹא הָאָמִינוּ לוֹ הַשְּׁלִיחִים שֶׁל בְּלָק

04 **לנצח את בלעם ובלק**
 תקון המחשבה והמעשה
 עבודת ה' בעלמא דאתכסיא
 ובעלמא דאתגליא

09 **ה'שפע חיים' מקלויזנבורג**
 פרצוף סיפורים לפי הספירות
 התבוננות בדמותו של בעל ההילולא
 לרגל 30 שנים להסתלקות

18 **כל המדות בדרך לגן עדן**
 כתר-שם-טוב אותיות סח ו-סג
 שימוש במדות רעות לטובה

24 **"פנים בפנים"**
 אהבת שלום
 פחד מהדמיון של עוג מלך הבשן

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צ'ץ אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל היקרים ובכללם לקוראי עלון נפלאות. לפניכם גליון לשבת פרשת בלק מלא בכל טוב כתמיד.

השבוע בגליון:

שלושה שיעורים בחלקו הראשון של הגליון - שיעור על **שירת קליפות בלק ובלעם** ו**פרצוף סיפורים על ה'שפע חיים'** בעל ההילולא של ט' תמוז - שניהם **טריים מהשבוע**. ואליהם נלווה **שיעור באותיות סח וסג בספה"ק כתר-שם-טוב**.

בשיעור הפותח - **לנצח את בלעם ובלק** - באר הרב את **שרש ומהות קליפות בלעם ובלק**, הנלחמות בקיום המצוות של עמ"י במחשבה דיבור-מעשה ואת תיקונם בשני רבדים - **עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא** - ע"י **מרירות ושמחה**.

השיעור השני - **ה'שפע חיים' מקלויזנבורג** - הוא **פרצוף סיפורים לפי הספירות** על הרבי מקלויזנבורג, **רבי יקותאל יהודה הלברשטאם**, לכבוד יום ההילולא שלו שחל השבוע. בשיעור נפתח **צהר לדמותו של צדיק מיוחד** - ממקימי העולם היהודי בדור שאחרי השואה האיומה, **גדול בתורה, עבודה וגמילות חסדים** - המאפשר לנו לקבל **השראה מדמותו** ולהדבק במידותיו.

בשיעור השלישי - **כל המדות בדרך לגן עדן** - מוסבר **כיצד תלמידיו של אברהם אבינו נוקטים בדרך המלכותית של "ויגבה לבו בדרכי הוי"ו"** ויודעים כיצד לנצל גם את **הגאווה והתאוה** לשם התקדמות בעבודת ה'.

המעיינים ישימו לב **ששני השיעורים הטריום נמסרו עדיין בבית הרפואה**. הרב שליט"א נמצא ברוך ה' **בקו של החלמה והתאוששות**, אך כצפוי ישנם גם קשיים בדרך. **נמשיך להתפלל ולהוסיף תורה וצדקה לזכות הרב יצחק פיוויש בן בריינה מלכה**, שיאריך ימים על ממלכתו **בהפצת תורה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא**, יחד עם התפללות **לישועת עם ישראל כולו, לנצחון מוחץ על אויבינו והחזרת החטופים לביתם** בריאים ושלמים בגוף ובנפש.

שבת שלום ומבורך,

המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת פינחס הבעל"ט:
נ"ך יומי - הושע פרקים ח"ד; משנה - גיטין פרק ו

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם
 שלחו הודעה לאלעזר במספר 052-5065243

השיעור מוקדש לזכות יוסף יצחק בן יעל ש' ציפורי
לרגל האפשרעניש - ח' תמוז.
שיגדל להיות חסיד יר"ש ולמדן

שיעור

תיקון המחשבה והמעשה

לנצח את בלעם ובלק

קיצור מהלך השיעור

בשיעור קצר ויסודי לפרשת השבוע מתבאר כיצד הקליפות שבה – **בלק ובלעם** (שמקבילות גם לבלל ועמלק) – נלחמות כנגד **קיום המצוות** במעשה (או בדבור) ובמחשבה, כלעומת-זה של **רחל ולאה** אשר בנו שתיהן את **בית ישראל**, כשמוֹלן מתייצבת דמותו של **מרדכי היהודי**. ההקבלה הפשוטה והראשונית שמחלקת את עולמנו **לעלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא** מקבלת שלל ביטויים ומשרטטת **מפת-דרכים של עבודת ה' לאורה**.

עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא

אנחנו בפרשת בלק, בה יש שנים שרוצים לקלל את עם ישראל – בלק ובלעם. יש הרבה רמזים בשמות שלהם^א. קודם כל, שניהם מתחילים באותיות **בל**, שאפשר לקרוא גם בַל (במובן של שלילה) וגם בָל, שם העבודה-זרה של בבל^ב. מה ההבדל ביניהם? כתוב^ג שבלק, מלך מואב, הוא בחינת מלכות, כנגד ה תתאה, ובלעם הוא כנגד אמא, ה עילאה, והקשר ביניהם הוא בסוד "הא [תתאה] בהא [עילאה] תליא". בינה ומלכות הן עלמא דאתכסיא ועלמא

דאתגליא^ד – בלעם הוא במקום של עלמא דאתכסיא ובלק הוא כנגד עלמא דאתגליא. כתוב^ה שבלק היה קוסם יותר גדול מבלעם, יותר גרוע ממנו – דווקא בלק זיהה את המקום בו עתידה להפרץ פרצה בישראל, בעוד בלעם ידע לכוון את הזמן בו ה' זועם^ו. היחס בין זמן ומקום גם הוא יחס שבין עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא^ז. כתוב^ח שבלעם הוא בלי-

ד ראה זהר ח"א קנב, א; קנח, א; ח"ב כט, ב.

ה זהר ח"ג קיב, ב. ועוד.

ו ראה רש"י במדבר כג, יד.

ז סנהדרין קה, ב.

ח ראה מבחר שיעורי התבוננות חט"ו בסמינר "מימד הזמן בעולם ובנפש".

ט זהר ח"ג קצט, ב. ראה ד"ה "ולא אבה הוי' אלהיך לשמוע אל בלעם" עטר"ת.

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. ט' תמוז תשפ"ד - הדסה עין כרם.

א ראה לדוג' סנהדרין קה, א; אדרת אליהו במדבר כב, ה.

ב ישעיה מו, א"ב; נא, מד.

ג וראה שער הפסוקים פרשת בלק.

בכל מצוה יש את המעשה בפועל ואת הכוונה הפנימית כנגד הבחינות האלה בקדושה יש את בלק ובלעם, שמתחברים לבטל אותנו מהמעשה והכוונה - שאדם לא יעשה מצוות בפועל וגם לא יכוון כוונות גדולות

הוא ספק¹ – יש בלבולים בעבודת ה' ויש ספקות באמונה². גם כאן יש את אותה הקבלה לעלמא דאתגליא ועלמא דאתכסיא, מלכות ובינה: בדרך כלל מוסבר³ שעמלק הוא כנגד הדעת – אמנם "אל אחר אסתריס ולא עביד פירין"⁴, אין בקליפה דעת אמתית (שהיא רק הדעת של "דע את אלהי אביך ועבדהו"⁵), אבל הוא הלעומת-זה של הדעת, מי שמחדיר ספקות בדעת. כתוב "אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת"⁶ – דעת ובינה הולכות יחד, ועמלק מכוון כנגד

עלמא דאתכסיא. כמו שבלעם הוא בלי-עם, כך גם עמלק איננו רק עם מסוים אלא מושג, לכן לפי הבריסקער-רב כל גוי שונא ישראל יכול להיות עמלק⁷ – עמלק הוא עם-מלק⁸, הוא מולק-מפריד את ההזדהות עם עם אחר. עיקר הקללה שרצה לקלל בלעם הוא להכניס ספקות באמונה.

לעומת הספקות, השייכים לתחום המחשבה, הבלבולים בעבודת ה' שייכים לעלמא דאתגליא – דברים במציאות שמבלבלים את האדם. הסיפור של בבל מתחיל במגדל בבל, בדור

עם, אין לו זהות של עם, הוא אוניברסלי. לעומתו, בלק הוא יותר ספציפי, יותר מוגדר, מלך של אומה מסוימת. גם זה מעיד על היחס של עלמא דאתכסיא, שהוא נעלם, לא-מוגדר, בלי זהות, לעומת עלמא דאתגליא הברור והספציפי.

הבעל שם טוב מסביר⁹, לפי הביטוי "מי זאת עולה מן המדבר"¹⁰, שכל העבודה שלנו היא לחבר את ה"מי" ואת ה"זאת", את עלמא דאתכסיא עם עלמא דאתגליא. העבודה הזו קשורה להסבר של הבעל שם טוב¹¹ לעוד פסוק, "חכם לב

יקח מצות"¹², לפיו בכל מצוה יש את המעשה בפועל ואת הכוונה הפנימית, שגם היא מצוה, ו"חכם לב" צריך לחבר אותן יחד. כנגד הבחינות האלה בקדושה יש את בלק ובלעם, שמתחברים לבטל אותנו מהמעשה והכוונה – שאדם לא יעשה מצוות בפועל וגם לא יכוון כוונות גדולות.

בבל ועמלק

יש עוד רמז מפורסם¹³, שגם כתוב אצלנו בכמה מקומות¹⁴, שאם כותבים בל-עם מעל ב-לק (עלמא דאתכסיא מעל עלמא דאתגליא) וקוראים כל חצי מלמעלה למטה האותיות בחצי הראשון יוצרות את המלה בבל והאותיות בחצי השני הן עמלק – עוד זוג קליפות שמורכב מאותן אותיות. בנפש בבל הוא בבל¹⁵ ועמלק

י כש"ט (קה"ת) אותיות סדיא ורתה.

יא שה"ש ג, ו; ח, ה.

יב כש"ט (קה"ת) אות ט"א.

יג משלי י, ח.

יד זהר ח"א כה, א; אדרת אליהו בלק מהדו"ת ד"ה "הנה העם היצא ממצרים".

טו מעין גנים בלק הערה ג.

טז ראה רוחו של משיח מאמר "מפלת בבל" פ"א ופ"ה.

יז הסופות לכש"ט (קה"ת) אות קיה.

יח במדור אהבת שלום בלק, לקמן בגליון, מדובר על עוד זוג של קליפות, סיחון ועוג, שגם בו קיימת אותה חלוקה בין עלמא דאתגליא (סיחון לשון סיחה) ועלמא דאתכסיא (הפחדים והדמיונות שמחדיר בעם ישראל עוג מלך הבשן), שני המלכים שניצח משה בפרשה הקודמת והחשש מהם גרם לבלק להזמין את בלעם לקלל את ישראל – עיי"ש.

יט תו"א פה, ג"ד. ובכ"מ.

כ ע"פ זהר ח"ב קג, א.

כא דברי הימים"א כח, ט.

כב אבות פ"ג מי"ז.

כג מובא משמו בספר חמש דרשות, "קול דודי דופק" הערה 23 ובכ"מ.

כד תו"א פה, ב. ובכ"מ.

בדיוק **רחל-לאה**. יש כאן שני זוגות – בקדושה רחל ולאה ובקליפה בלק ובלעם (או **בבל-עמלק**, כנ"ל). רחל ולאה הן באופן מובהק ה תתאה רה עילאה – "שם הגדלה [ה גדולה, ה עילאה] ושם הקטנה [ה קטנה, תתאה] רחל" לב – עלמא דאתגליא ועלמא דאתכסיא⁷. רחל היא המלכות, ה תתאה, ולאה היא אמא עילאה, ה עילאה, שיש לה ששה בנים (ו"ק) ובת (מלכות). רחל היא 'מקומית', שייכת במיוחד לארץ ישראל⁸, בה מתחולל "בנין פרצוף רחל", ולאה היא 'אוניברסלית', ולכן פרצוף לאה הוא המציאות של עם ישראל בכל תקופת הגלות, בה עם ישראל נמצא בין העמים⁹.

הגימטריא השהו של שני הזוגות היא 274. היות שזו הגימטריא של כל זוג, צריך לחלק את המספר לשנים, ממוצע, שהוא 137 – מספר יסודי מאד, גם היום במדע, כידוע¹⁰. 137 בגימטריא **קבלה**, כידוע. אם כן, רחל ולאה הן בעצם שתי קבלות. בדרך כלל אנחנו מדברים על שלש קבלות¹¹, כמו שרבי אייזיק מסביר במאמר השפלות והשמחה¹² – קבלת הרמ"ק,

לב בראשית כט, טז.

לג לכאורה, לפי ההקבלה לעיל של בבל-עמלק לבלק-בלעם וממילא גם לרחל-לאה, יש שייכות דווקא של רחל לבלק (והרמז: רחל עולה ז"פ **בבל**) ושל לאה לעמלק. אכן, בפועל רואים שבזמנו רחל לא התקיימה בארץ ישראל – אם יעקב היה נשאר בחו"ל, בחינת בבל, רחל היתה ממשיכה לחיות (ראה רמב"ן לבראשית מח, ז), אך כאשר היא הגיעה לארץ היא נפטרה. דווקא בשל הזיקה העצמית של רחל לארץ ישראל – בה צריך להתחולל בנין פרצוף רחל, הטבע היהודי של עם ישראל – כאשר היא לא היתה יכולה להתעצם עם "ארץ החיים", כפי שיקרה בסופו של דבר, היא הסתלקה בארץ. כאשר רחל אינה מתעצמת עם הארץ יש לה זיקה פנימית דווקא לבלק, כמאמר רב יהודה "כל הדר בבבל כאלו דר בארץ ישראל, שנאמר 'הוי ציון המלטי וישבת בבל'" (כתובות קיא, א; אלא שתלמידו רבי זירא חלק עליו, ורצה להגיע לארץ ישראל כפשוטו, ואף התענה כדי לשכוח לתלמוד בבלי ולזכות לתלמוד ירושלמי – עי"ש קי, ב ואילך).

לד ראה חנה אריאל פרשת שלח. ובכ"מ.

לה וראה באורך בספר **The Riddle of Creation - 137**. לו הטבע היהודי מאמר "המודעות העתידית" עמ' מה ואילך; בעתה אחישה פ"א. ובכ"מ.

לז פ"ב.

הפלגה. שם רואים את הקשר המובהק של בבל לדיבור, עלמא דאתגליא – הסיפור מתחיל ב"ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים"¹³, שרש"י אומר שהיא לשון הקדש (היינו שהיתה להם יניקה מלשון הקדש ששרשה בארץ הקדש¹⁴), והבלבול הוא "הבה נרדה ונבלה שם שפתם אשר לא ישמעו איש שפת רעהו"¹⁵ עד לסיום "על כן קרא שמה בבל כי שם בבל הוי' שפת כל הארץ"¹⁶. כל הבלבול הוא בשפה, שלא מבינים אחד את השני – ריבוי השפות בעולם הוא 'בלבול מח' שגורם לפירוד של שבעים אומות¹⁷. בתורה בבל היינו סוד התלמוד הבבלי, שאמנם ביחס לתלמוד ירושלמי הוא מוחין דאמא¹⁸ (בינה), אך עיקר ענינו הוא בירור הפשט וההלכה, עלמא דאתגליא – התלמוד הבבלי בא להתמודד עם כל הבלבולים בעבודת ה'.

שתי הקבלות

כתוב בספרים¹⁹ ששניהם, בלק-בלעם, שוים

כה בראשית יא, א.

כו ראה ספרי האזינו שלג (הובא במדור אהבת שלום בלק, לקמן בגליון). וראה עוד לקמן הערה לג על הקשר בין ארץ ישראל ובבל.

כז שם פסוק ז.

כח שם פסוק ט.

כט כמו שמצרים היא הרחם ממנו נולד עם ישראל (ראה דרושי פסח בשעה"כ ופע"ח; קהלת יעקב ערך 'ארץ מצרים') כך בבל היא הרחם ממנו נולדות שבעים האומות עם שבעים הלשונות.

ל ראה בארוכה שיערי אורה ד"ה "בכ"ה בכסלו" פנ"ד ואילך; המשך תרס"ו עמ' צ ואילך; ד"ה "אמר רבא" תש"ח פ"א. וראה סדרת שיעורים בנושא בבלי וירושלמי החל מכ"ב אלול תש"ע.

לא בני יששכר מאמרי חדש אדר מאמר ה אות טו.

רחל היא

'מקומית',

שייכת במיוחד

לארץ ישראל,

בה מתחולל

"בנין פרצוף

רחל", ולאה היא

'אוניברסלית',

ולכן פרצוף לאה

הוא המציאות של

עם ישראל בכל

תקופת הגלות,

בה עם ישראל

נמצא בין העמים

התנ"ך מרדכי הוא היהודי שהרבי הכי הזדהה איתו. רק **מרדכי** לבד שוה אותו מספר, 274.

אם הסוד של 274 הוא פעמיים 137, שתי בחינות של **קבלה**, כמו שהסברנו עכשיו, צריך לומר שבמרדכי עצמו יש שתי בחינות. על מרדכי כתוב

"ויהי אמן את הדסה היא אסתר"^{מב} – "הדסה" היא ה עילאה, בחינת לאה, ו"אסתר" היא ה תתאה, בחינת רחל^{מג} (לא סתם רחל, המלכות דאצילות, אלא כפי שהיא יורדת להסתתר בעולמות התחתונים – "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא"^{מד}, כפי שדורשים חז"ל על אסתר^{מה}, ומבואר בדרושי החסידות^{מו} ש"פני" היינו פני המלכות דאצילות).

גם במרדכי עצמו אפשר לזהות את שתי הבחינות. חז"ל דורשים^{מה} שהרמז לשמו של מרדכי הוא במילים "מר דרור"^{מז} שמתורגמות "מירא דכיא". "מר"

הוא לשון מרירות, בחינת תשובה תתאה – "תשובה תתאה"^{מח} – תשובה מרחוק, מתוך הרגשת מרירות^{מט}. "דרור", שמובנו חרות, היינו בינה, "עלמא דחירו", בחינת עלמא דאתכסיא ממנו באה תשובה עילאה – "תשובה עילאה" – תשובה מתוך שמחה של התקרבות לה' באמת. צריך את שתי הבחינות, תשובה תתאה

תשע"ו, תשע"ח ועוד רבים.

מב אסתר ב, ז.

מג ע"פ פרדס שכי"ג ומא"א בערכים 'אסתר' ו'הדסה'.

מד דברים לא, יח.

מה חולין קלט, ב.

מו תו"א צב, א. ובכ"מ.

מז שמות ל, כד. "מר דרור" (650, כה פעמים הוי' ועוד **מרדכי** עולה 924, ד"פ רלא (משולש שם אהיה).

מח זהר ח"ג קכב, א (ברע"מ); פט, ב; ז"ח רות פב, ג; ראשית חכמה שער התשובה פ"ב; תניא אגה"ת פ"ד.

מט ראה תניא פל"א.

כל מה שלפני הבעל שם טוב, לפני המבול של יפוצו מעינותיך חוצה", של תורת משיח, נחשב קבלה אחת

קבלת האריז"ל וקבלת הבעש"ט – אבל בכללות יש רק שתי קבלות. כל מה שלפני הבעל שם טוב, לפני המבול של יפוצו מעינותיך חוצה"^{לח}, של תורת משיח, נחשב קבלה אחת.

האריז"ל אמנם הוסיף על הרמ"ק, עבר מהשתלשלות

להתלבשות, אבל זו הוספה מתבקשת – יש השתלשלות של העולמות ומתבקש לומר שהעליון מתלבש בתוך התחתון. מוצדק לומר שמדובר כאן בשתי קבלות, קבלת הרמ"ק וקבלת האריז"ל, אבל יחסית לקבלת הבעל שם טוב, שחידש את ההשראה, שתיהן קבלה אחת. הקבלה שלפני הבעש"ט, היא עלמא דאתגליא (המתחלק גם הוא לשתי בחינות, דבור ומעשה) והקבלה של הבעל שם טוב באה מעלמא דאתכסיא (עולם המחשבה). כלומה, הרמ"ק והאריז"ל הם שתי בחינות, שתי קומות, בפרצוף רחל. באמת כתוב

בקבלה^{לט} שיש רחל החיצונית ורחל הפנימית (שנקראת "כלת משה"). הבעל שם טוב, שהוא כבר תורת משיח, קובע ברכה לעצמו – הוא באמא, בינה. הבעל שם טוב הוא ה"מי", "מי דקיימא לשאלה"^מ, שצריך לחבר עם "זאת" – "מי זאת עולה מן המדבר", כנ"ל.

סוד מרדכי

חוץ משני הזוגות, **רחל-לאה** והלעומת-זה **בלעם-בלק**, יש עוד יהודי מאד חשוב בתנ"ך ששוה אותו מספר – **מרדכי** היהודי. הרבה פעמים בפורים הסברנו^{מא} שאפשר לומר שמכל

לח משלי ה, טז.

לט וראה שער מאמרי רשב"י פרשת בראשית.

מ ע"פ זהר ח"א א, ב.

מא ראה לדוגמה התוועדיות פורים תשע"א, תשע"ב.

במרדכי - עמו

הרבי מאד
הזדהה - יש את
שתי הבחינות
יחד, לכן יש לו
את הכח העיקרי
לנצח ולבטל את
הקליפה של בלק
ובלעם ולהפוך את
הקללות לברכות
לעם ישראל

אנחנו תמיד דורשים³³, על דרך ההתבוננות של רבי אברהם אבולעפיא, שהביטוי "כל הדרכים בחזקת סכנה"³⁴ אותיות 'כלת מרדכי חזקה בסכנה', אבל **דרכים** (לשון רבים) גם מתחלק לשתי המלים **דרך-ים**. בתחלת מסכת קידושין כתוב ש"אשה אקרי דרך"³⁵ - סתם אשה היא מלכות, כך ש"דרך" היינו עלמא דאתגליא, ו"ים" הוא בפירוש עלמא דאתכסיא³⁶.

שוב, מרדכי - עמו הרבי מאד הזדהה - הוא מקור של תשובה תתאה שמביאה גם לידי תשובה עילאה. יש בו את שתי הבחינות יחד, "מי זאת עולה מן המדבר", לאה ורחל יחד, לכן יש לו את הכח העיקרי לנצח ולבטל את הקליפה של בלק ובלעם ולהפוך את הקללות לברכות לעם ישראל.

ותשובה עילאה, ומרדכי כולל את שתיהן.

בדמות של מרדכי אפשר למצוא את המרירות כאשר הוא שומע על הגזרה, "ויצא בתוך העיר ויזעק זעקה גדלה ומרה"³⁷ (ובעקבותיה התעוררות לתענית ותשובה תתאה), ואת השמחה כאשר זוכים לישועה, "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות... והעיר שושן צהלה ושמחה. ליהודים היתה אורה ושמחה וששן ויקר"³⁸.

כתוב³⁹ גם שמרדכי הוא אותיות **דרך-ים**.

נג לב לדעת מאמר "אמונה ובטחון" ביאור ו; אור ישראל עמ' תסז הערה ג.
נד קהלת רבה ג, ג.
נה ראה קידושין ב, ב.
נו תו"א סב, ב ובכ"ד.

נ אסתר ד, א.
נא שם ח, טו"ט.
נב ראה גם ברית כהונת עולם מאמר הסתר אסתר פ".
ובכ"מ.

הלומד על מַנְת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ♦ בלק הוא מזוהה ורגיש למקום, בבחינת עלמא דאתגליא.
- ♦ בלעם הוא אוניברסלי ורגיש לזמן, בחינת עלמא דאתכסיא.
- ♦ בלק ובלעם רוצים לבטל אותנו מהמעשה והכוונה.
- ♦ בבל ועמלק הם בבלולים (מציאותיים) וספקות (באמונה) בעבודת ה'.
- ♦ בלק-בבל הם הקליפות שכנגד פרצוף רחל ובלעם-עמלק הם הקליפות שכנגד פרצוף לאה.
- ♦ הקבלה שקדמה לבעל שם טוב היא יחסית עלמא דאתגליא וקבלת הבעל שם טוב היא עלמא דאתכסיא.
- ♦ מרדכי היהודי עומד כנגד הקליפות ומבטל אותן בתשובה מתוך מרירות (כנגד בלק-בבל) ובתשובה מתוך שמחה (כנגד בלעם-עמלק).

שיעור

פרצוף סיפורים לפי הספירות

ה"שפע חיים" מקלויזנבורג

קיצור מהלך השיעור

השבוע, ב"ט' תמוז, מלאו 30 שנה מהסתלקות אחד מגדולי דורנו, ממקימי העולם היהודי שאחרי החורבן הנורא של השואה, שהיה ענק שבענקים בשלשת עמודי העולם – תורה, עבודה וגמילות חסדים – הרבי מקלויזנבורג, בעל ה"שפע חיים" וה"דברי יציב", רבי יקותיאל יהודה הלברשטם זיע"א. בסמיכות ליום ההילולא מסר הרב שיעור בו שרטט את דמותו העולה מהסיפורים הרבים אודותיו – שרק מעט מזעיר מהם מובאים כאן – ב'פרצוף' שלם, לפי עשר הספירות, כדי לזכות אותנו לקבל השראה מדמותו ולהשתדל ללכת בדרכיו.

הקשר לרבי

חושב עליו כל היום, דבר שאכן ניכר מכמה וכמה סיפורים על דאגתו של הרבי לשלומם ולבריאותם וההתעניינות שלו במעשיו, בסדר יומו וכו'. הדבר הכי פלאי ובולט, כמובן, הוא ההסתלקות שלו בתוך ה'שבעה' מ"ג' תמוז תשנ"ד – כאילו לומד שהם לא יכולים להיות אחד בלי השני בעלמא דין. סיפור מופלא שממחיש את הקשר הזה הוא שכאשר פתחו את הגמרא האחרונה שלמד הרבי מקלויזנבורג, עם הסימניה במקום בו הוא עצמו, ראו שם את המימרא "אין בן דוד בא עד שיכלו שני בתי אבות מישראל, ואלו הם: ראש גולה שבבבל ונשיא שבארץ ישראל"^א.

אנחנו בשלשים שנה להסתלקות של הרבי מקלויזנבורג זיע"א, שגם זכיתי להיות אצלו בצעירותי. כאשר חזרנו מארה"ב אחרי ג' תמוז תשנ"ד – הגענו ישר להלויה שלו. כאשר אנחנו מדברים על כל אחד מהצדיקים של החסידות הכללית, אנחנו אוהבים להזכיר במיוחד את ההקשר החב"די.

הרבי מקלויזנבורג לא פגש פנים אל פנים את הרבי, אבל היתה ביניהם מסכת ענפה של קשרים, כמו שזכיר בחלק מהסיפורים. החתן של הרבי מקלויזנבורג, שהיה הרבי מצאנז'וזהיל, בקר אצל הרבי והיו אנשי קשר נוספים. הרבי מקלויזנבורג העריך מאד את הרבי, והתבטא במעלתו תוך כדי שהוא מציין ש"אבי לא היה חסיד ליובאוויטש וגם אני לא חסיד ליובאוויטש, אבל...", והוא אף אמר שהוא מרגיש שהרבי

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה מאד. 'י תמוז תשפ"ד – הדסה עין כרם.

א סנהדרין לח, א.

פרצוף כללים

נעשה הפעם את הפרצוף טפה אחרת מכל הפרצופים. בדרך כלל התבוננו בסיפור עיקרי מסוים על כל ספירה, אבל כאן נדבר על כללים ששייכים לדמות של הרבי מקלויזנבורג זי"ע^א, כאשר לכל כלל יש הרבה סיפורים שממחישים אותו, וזנכיר רק חלק מהם (לקוצר הזמן והיריעה)^ב.

נתחיל את ההתבוננות מלמטה למעלה:

חלכות: "ואני תפלה"

לספירת המלכות שייך עמוד התפלה, כמאמר דוד המלך "ואני תפלה"^א. התפלות שלו היו מיוחדות מאד, לשם דבר. ה"ישועות משה" מוילניץ התבטא עליו תפילותיו כבד שנים הראשונות, כשהיה עדין אברך צעיר לימים: התבוננתי בתפלתו — אמנם ראיתי הרבה סוגי תפלות, אך תפלה כמו שהיא התפלל טרם ראיתי. הוא היה מאחד בתפלה, תוך הסבר שצריכים ללמוד לפניה. כך סיפר הרב משה וולפסון, המשגיח בשיבת "תורה ודעת" (שנפטר ממש לאחרונה):

רציתי לשאול חוות דעתו מתי להתפלל בשבת קדש ובקשתי מהתני שליט"א שישאל אותו אודות זה. כשנכנס אצלו והיה באמצע שיחה אודות זמן תפלה בשבת, ואמר שהיאך שייך להתפלל בזמן מוקדם בשבת קדש, כיוון שצריכים ללמוד קודם התפלה.

בעיקר בלטה אצלו האריכות בתפלה, מתוך דבקות מופלאה — כשהוא חוזר שוב ושוב, לעתים במשך שעה, על משפט או ביטוי בתפלה — כשהוא כלל אינו מודע להנהגתו בתפלה, כפי שספר בנו:

סיפר זקן מופלג שכאשר הגיע אאמו"ר לאמריקה, לאסוף מעות כדי לקומם את הריסות

עולם ולהקים מוסדות שארית הפליטה, איקלע למחיצת קדשו בשבת קדש, ובשעת התפלה היה אאמו"ר בוכה בכיות מרורים ובדמעות שלישי כדרכו בקודש, והרהר הלה בלבו שבודאי ניצב למולו אדם גדול אשר איבד אמנם את כל בני משפחתו בשואה ולזה שבור הוא כל כך, אבל הרי בשבת קדש אסור לבכות, וגמר בדעתו שלאחר התפילה ישאל את אאמו"ר פשר הדבר. אחר התפילה איחל אאמו"ר זי"ע ברכת שבתא טבא לכל המתפללים בפנים צוהלות. כשעבר הלה אור עוז בנפשו ושאל את אאמו"ר "האם מותר לבכות בשבת?", נעה לו כ"ק אאמו"ר זי"ע "וודאי שאסור לבכות בשבת". ושאל אותו הלה "אבל הרי בכיתם כל כך הרבה בשעת התפילה". הביט בו כ"ק אאמו"ר זי"ע בתמיהה ואמר "אני בכיתי בשעת התפילה?", שכלל לא ידע מהמתרחש בעת שהיה דבוק בקונו בשעת התפילה. ובוזה אמרתי לפרש את מה ששמעתי ששאלו פעם את כ"ק אאמו"ר זי"ע על מה שחוזר על מילים באמצע התפילה, וענה אאמו"ר "מעולם בחיי לא חזרתי על מלה...", והבנתי שבאמת לא ידע שחוזר על המילים, כי הרי היה קרוב להתפשטות הגשמיות, ומובא מצדיקים תלמידי בעש"ט הקן שאצל צדיקים שעלו לעולמות גבוהים עד מאד נס הוא שהיו יודעים היכן הם עומדים.

התפלה שייכת למלכות בכלל, כנ"ל, ומצבה של המלכות כאשר היא עולה מהעולמות התחתונים לעולם האצילות נקרא התפשטות הגשמיות.

הרבי התייחס באופן מיוחד לאריכות התפלה הזו, כפי שסיפר הרב ויליגער ע"ה שקישר ביניהם: הרבי התעניין בכל פרט ופרט הליכותיו ומנהגיו בקודש של האדמו"ר מקלויזנבורג, בתוך כך סיפרתי, כי בראש השנה האחרון התפללתי במחיצתו של הרבי ועמדתי די קרוב אליו. כשהרבי התחיל להתפלל "אדון עולם" הבטתי בשעון, וראיתי שעד "המלך" התפלל שעתיים שלימות.

הרבי מלויבאוויטש הגיב: "מה אמרתם? פסקי דומרא שעתיים שלימות?" ואז הניח את ידו הקדושה על לבו כשהיא נשענת על השולחן, נאנח ואמר:

ב רבים מהסיפורים נדפסו ב"זכרון לברכה" תמוז בערכו (וש"נ), במאמרים אודות הקשרים בינו לבין הרבי מלויבאוויטש ובספר לפיד האש.

ג תהלים קט, ד. זר ח"ג מט, ב.

עיקר תיקון

וקדושת הברית
הוא הקמת
משפחה –
משפחה של
אמונה, של
שמירת תורה
ומצוות

משפחה של אמונה, של שמירת תורה ומצוות. אצלו לוותה הקמת המשפחה בתודעה גלויה של החזרת כל הנשמות שאבדו (ושל נצחון על הנאצים, כדלקמן). לפני כמה שנים קראתי מאמר שטען שיצטרכו ששים שנה כדי לחזור למספר היהודים שהיו בעולם לפני השואה, אבל ברוך ה' מצב הילודה הוא טוב – כולל בשנה

האחרונה, תוך כדי המלחמה – שנראה שכבר בשנים הקרובות נגיע בע"ה למספר היהודים שהיה לפני השואה, ומשם נמשיך הלאה לדור של גאולה! הקב"ה שוכן דווקא בתוך רבים, "אל כביר"¹, הוא רוצה הרבה יהודים – שנולדים בעם ישראל וגם שמתגיידים, כמו שרואים בסוף ספר יחזקאל (שלמדנו שבוע שעבר בפרק היומי שלנו)² – וריבוי ילודה הוא עיקר תיקון הברית. התודעה הזו של קדושת הברית בהקמת בית בישראל והעמדת דורות מבורכים התבטאה אצלו במיוחד במצוה-טאנץ בשעת חתונה:

כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג התבטא פעם אחרי ריקוד של מצוה אצל אחד מבחירי תלמידיו ש"בשעת מצוה טאנץ הוא רואה את כל הדורות שיצאו מהחתן והכלה".

הוד: הודאה, הודיה ובטחון

אחד המובנים של הוד הוא אמונה תמימה ('גלייבן' ב"א') שלמעלה מטעם ודעת. אצל הרבי מקלויזנבורג, עם כל התלאות הבלתי-נתפסות שעבר בחייו, בלט שבכל מצב ובכל מקרה הוא מודה לה' – גם מודה במובן של הודאה על האמת, מודה שיש ה', שהוא המנהיג

"שהקב"ה יתן לו כוח, שהקב"ה יתן לו כוח!".

הכח לתפלה כזו, בדבקות ובאריכות, הוא כח של "דוד מלכא משיחא".

כמובן, התפלה במלכות, המייצגת את כנסת ישראל, היא בשם כל ישראל, תפלה על כל ישראל כדי להעלות את התפלות של כולם:

אצל כ"ק מרן זי"ע היה ידוע שבכל תפילה אף שהיה ארוכה מאד, אזי אחרי שבפסוק אחד היה מאריך ביותר, ידעו שאחר פסוק זה שבכל וישילש וכי אזי כל התפלה אחר כך כבר תהיה יותר נינוחה. פעם אחת הייתי במירון אצל התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי עם כ"ק מרן זי"ע, ואני הייתי הבעל תפילה, והאריך מרן מאד בפסוק "פותח את ידיך" באריכות גדולה, וכבר נרגעה דעתי ודעת הקהל כי ידענו כי אחרי אריכות של שעה בפסוק זה בודאי כבר ילך עכשיו המושך התפלה יותר בקל, אבל לתדהמתי כשהגיע לפסוק "רוממות אל בגרונם" האריך בו רבינו גם כשעה ויותר, והרהבתי עוז ושאלתי אחר התפילה את מרן זי"ע על האריכות, אמר לי מרן זי"ע: "הרי הייתי צריך להכניס כאן תפילות של רבות בשנים שעדיין לא באו אל תיקונם".

יסוד: הקמת משפחה שניה

תיקון היסוד הכי גדול, תיקון מופלא, הוא העובדה שהרבי מקלויזנבורג הקים משפחה חדשה אחרי השואה. הוא אבד את כל משפחתו, את אשתו הראשונה – שהיתה קרובת משפחתו – עם 11 ילדיו, והיה בין היחידים ששרדו את 'צעדת המות' של אושוויץ. ממצב בו הכל מת, "אבר מת", הוא קם לתחיה כ"אבר חי" והקים משפחה חדשה – התחתן שוב וזכה ל-7 ילדים, שני בנים, שממשיכים את דרכו בארץ ובארה"ב (בסוד חו"ג, החסדים המכוסים) וחמש בנות (בסוד תנהי"ם, החסדים המגולים). עיקר תיקון וקדושת הברית הוא הקמת משפחה –

ד איוב לו, ה. ראה ברכות ח, א.
ה יחזקאל מז, כא"ג: "וְחִלַּקְתֶּם אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְכֶם לְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל. וְהָיָה תְּפִלּוֹ אוֹתָהּ בְּנִחְלָה לְכֶם וּלְהַגְרֵי הַגְּרִים בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר הוֹלְדוּ בְּיָמֵי בְּתוֹכְכֶם וְהָיָה לְכֶם כְּאֶזְרַח בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִתְּכֶם; וְפִלּוֹ בְּנִחְלָה תְּתוֹךְ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל. וְהָיָה בְּשִׁבְטְ אֲשֶׁר גָּר הַגֵּר אִתּוֹ שָׁם תִּתְּנֵנוּ נַחְלָתוֹ נְאֻם אֲדֹנָי הוִי".
ו ראה לוח 'היום יום' ה' טבת.

מהחדר ולשוב הביתה, ואז קרא לי האדמו"ר ואמר לי בזה הלשון: "לך ומסור בשמי ישר כוח לרבי". מעבר לאמונה התמימה בשליח של הרבי ולתודה שהוא מסר לרבי, הסיפור הזה מבטא בטחון של "חשוב טוב יהיה טוב" – בטחון סביל ששייך לספירת ההוד, כמו שאנחנו תמיד מסבירים.^ט

נצח: נצחון על הרשעים ובטחון באהבת ה'

הרבי מקלויזנבורג שרד את השואה מתוך מדת הנצח שלו, תודעה של 'אני אנצח את הרשעים'. הסיפור שהכי מאפיין זאת הוא הסיפור המפורסם משמיני עצרת ושמתח תורה תש"ה, בשנה האחרונה במחנות:

הרבי נמר בלבו בנחישותו "יעבור עלי מה, אני לא אלך בשום פנים לעבודה ביום שמיני עצרת!". הוא נשאר בצריפו להתייחד עם הבורא ית"ש כדת היום. אך הנה התקיים מפקד של כל העצירים המגוייסיים לעבודה במיהלדארף, נערכה ספירה של האנשים, והתברר היש מהר כי חסר אדם אחד... מיד נשלחו זקיפים אחדים לחפש אחריו בצריפים, שם מצאו את האדמו"ר עומד שקוע בתפילתו, וסחבו אותו באכזריות רבה אל מקום המסדר, שם נכפת וספג עונש לעיני כל העצירים, כ"ה מלקות בכפליים, דהיינו שהעמידו עליו מזה ומזה שני סרדיומים נאצים ימ"ש, אשר כל אחד מהם מצדו היכה וחבט בו במגלבו ללא רחם. הוא יצא מתחת ידם פצוע וזב"דס וכמעט לא נותרה בו נשמה...

היהודים האומללים שחוו במחנה, ושיצאו לאחר מכן אל העבודה, בטוחים היו שהרבי לא עזר כח להחזיק מעמד, ובודאי כבר נפח את נשמתו מרוב יסורים. אך הנה להפתעתם, כשחזרו אחרי שקיעת החמה מעבודת הפרך אל המתנה, מצאוהו חי וקיים. לגודל תדהמתם ראו אותו בפנים צריף-הלינה שלו, כשהוא מדדה רגליו סביב שרפרף נמוך סחור-סחור,

של הבירה המשגיח על הכל בהשגחה פרטית, ו"כל דעביד רחמנא לטב עביד", וגם נותן תודה לה' על כל טובה שהוא עושה עמו ועל כל הצלה שהוא זכה לה. כפי שנראה בהמשך הפרצוף, יש כאן קשר מיוחד בין כל הספירות בקו שמאל – ההוד קשור לגבורה (שהוא ענף שלה) ולבינה (עליה נאמר "בינה עד הוד אתפשטת").

אפשר לתת לתכונה הזו, שהתבטאה על כל צעד ושעל בחייו, גם דוגמה שנאמרה בדרך הלצה: אמר פעם בדרך בדיחותא שבחורף נוסעים לפלורידה שיהיה חם ובקיץ נוסעים להקאנטרי שיהיה קר, 'לי טוב כפי שה' יתברך עשה – קר בחורף וחם בקיץ".

נספר עוד סיפור בהקשר חב"די – סיפור שהיה עם ר' מאיר אבוחצירא, שהתפרסם בתור ה'שורק' של הרבי (והיינו גם בקשר אישי). הוא היה רופא אלטרנטיבי, עם כל מיני שיטות מיוחדות, הוא סיפר:

בוקר אחד מצלצל המלפון בביתי ועל הקו נמצא הרב גרונר. "תשמע", הוא אומר לי, "התקשרו אלינו ממזכירות הרבי מקלויזנבורג, וביקשו שנבקש ממך להגיע אל האדמו"ר השוהה כעת במקסם, כי הוא אינו חש בטוב. הרבי אמר שתעשה את זה עכשיו". מובן שמיד יצאתי לדרך. כשהגעתי למקום ובדקתי אותו, גיליתי שב"ה אין לו שום דבר (ממה שחששו אז). פנית, אפוא, למשמשים ואמרתי להם שבדקתי כל מה שצריך ואיני מוצא דבר. הם ענו לי: "לא. אנו יודעים בכירור שהוא סובל מהמחלה הזו". בעוד אנו מדברים, התערב בשיחה האדמו"ר מקלויזנבורג עצמו ואמר: "אתם אינכם שומעים מהו אומר? איני סובל מהמחלה, אין לי כלום!" וכולם השתתקו. הכנסתי את האביזרים לתיק והתכוונתי לצאת

הרבי מקלויזנבורג
שרד את השואה
מתוך מדת הנצח
שלו, תודעה של
'אני אנצח את
הרשעים'

ח אג"ק אדמו"ר הרי"צ ח"ב עמ' תקלז; ח"ז עמ' קצד.
ט סוד ה' ליראין ש"א פ"ו (נבאר בשיעורים בסוד ה' ח"ג עמ' רלט ואילך); לב לדעת מאמר אמונה ובטחון פ"ב.

ז ע"פ הקדמת תקו"ז ז, א. ראה ע"ח שער הכללים פ"ד;
ע"ח שכ"ט (הנסירה) פ"ח.

גם האדמו"ר עשה כן, בגלל איסור נעילת הסנדל בתשעה באב. לאסונו, זקיף גרמני נטפל אליו ופקד עליו ללכת בשולי הכביש, הזרועים הצ'ץ ושברי זכוכית... הערב ירד, שלדי האדם נצטוו להתארנן למנוחת לילה בשדה. הגופים הרצוצים צנחו כאבן על האדמה. גם החיילים, הסתבר, היו עייפים, ואמ"אט עזבו את משמרתם ליד מכונות הירייה ושקעו בשינה. ופתאום עברה לחישה מפה לאוזן: "הוא אמר... שכל אחד יחפור באדמה תחתיו... ישועת ה' כחרף עיץ". לכול היה ברור מי הוא 'הוא'. אם הצדיק מקלויזנבורג אומר שיש לחפור, יש לעשות זאת. במהירות נמלו האנשים כל מה שמצאו בהישג יד. בכפית או בגזיר עץ, בידיים ובציפורניים, החלו לחפור. ופתאום התרחש הלא־יֵאָמָן: קילוחים דקים של מים זכים פרצו מהאדמה! ק' חרמ'ץ, שלא היה מחסידי האדמו"ר, מתאר בספרו 'קאשמארן' את הנס שהתרחש: "חששנו להרים קול, שלא ירגישו בנו הצוררים, אך בעיני כולנו ניצתה שלהבת. מים... מים חיים... האנשים המיואשים התחבקו והתנשקו מרוב אושר וגיל... יהודים מעולפים ומתים־למחצה חזרו בן־רגע לחיות". הכול הרוו את צימאונם, הרטיבו את גופם היבש, והודו לה' על החסד שעשה עמם. כוחות מחודשים ניסכו בהם. לפתע התעוררו השומרים, ורצו אל היהודים להביט במתרחש. הם בהו משתאים בשבויים, אולם ככל הנראה לא רצו לעורר מהומה או התקוממות נגדם, והעדיפו לשתוק ולחזור לרבעם. בבוקר, כאשר באו המפקדים ונוכחו בנס, החליפו בעיניהם השמניות מבטים משתאים, ובלא אומר סבו לאחור בבושת־פנים.

מעתה העצים האדמו"ר את מאמציו לעודד את השרידים בצעדה האיזמה, באומרו: "הנה לנו ראייה, כי למרות כל הצרות והסתר פניו של הקב"ה כביכול, הקב"ה אוהב אותנו...". לאחר שנים שח על כך הרבי: "כל מי שמפקפק חס והלילה באילו של אברהם אבינו או בבארה של מרים, יכול היה להשתכנע אז...".

בכלל, הכח של "צדיק גוזר והקב"ה מקיים"

ומחזיק בידיו דפים אחדים מספר משניות קמן וקרוע. ככה, הבינו, עורך הוא 'הקפות' של שמחת תורה. הרבי הזכיר כמה וכמה פעמים בשנים הבאות את הרפתקאותיו באותו יום שמיני עצרת, וכך נהג לומר בנימה של סיפוק: "אמת, ספגתי הרבה מכות, כמעט לא נותרה בי רוח חיים, אך בסופו של דבר ניצחתי את הרשעים — לא יצאתי לעבודה בשמיני עצרת!".

תודעת הנצחון לוותה אותו גם בהקמת ביתו בפעם השנייה אחרי השואה (כנ"ל):

אמר בחתונת בתו הצעירה, שהיום, שזכה לחתן כל צאצאיו, יש לו נקמה בהיטלר ימ"ש, שהוא רצה למחותו שם ישראל מן העולם, ועל אפו ועל המתו זכה להעמיד דור חדש וכולם עוסקים בתורה ובמצוות וממשיכים בשרשרת הזוהב של אבות אבותינו. רק עם מדת הנצח וההודו ביחד יכול היה הרבי לצאת ממחנות הריכוז.

אחד הסיפורים הכי מופלאים שלו, ממש נס גלוי, התרחש בצעדת־המות, כפי שספרו עדי ראייה:

היום השלישי למסע, תשעה באב נדחה, היה היום הקשה ביותר. הנאצים הפליאו את מכותיהם באכזריות רבה וללא הבחנה. במגלבים ובמוטות ברזל דחקו בשבויים ההולכים לפניהם ברגליים כושלות, קודחים מחום ומאיבוד נוזלים. מנות דלות של שימורים מלוחים חולקו להם בתחילת המסע וכמהלכו, אולם מים לא ניתנו, אף לא טיפה. מספר החללים באותו יום הגיע לשיאו. הללו נשארו מוטלים בדרך באין קובר, ושורות הצועדים נדלדלו והלכו. סוף־סוף ניתנה הפקודה: "מנוחה! לרדת מן הכביש שמאלה!". היהודים התרכזו בשדה רחב על שפת נהר. זיק של תקווה ניצת בעיניהם. כמה יהודים מיהרו לרדת אל שפת הנהר והרטיבו את שפתותיהם היבשות. טרם הספיקו להרים את ראשם ומטר כדורים נורה לעברם בידי המרצחים. דמם התערבב במי הנהר.

במשך אותו יום נשמע הצדיק מקלויזנבורג ממלמל את מילות מגילת איכה והקינות. רבים מההולכים השילו את נעליהם, בגלל החום הנורא.

האהבה

ה'מופשטת'
של החסד
הופכת לממשית
ומורגשת בענף
החסד, הנצח, ולכן
היא מתבטאת
שם כבטחון שלם
ומוחלט שה'
באהבתו יתן לנו
רק טוב וחסד,
בטוב הנראה
והנגלה

שייך לספירת הנצח¹⁰.
בפרט, הבטחון שבנצח
בא לגלות ש"הקב"ה
אוהב אותנו", כמבואר
בחסידות¹¹ שהאהבה
ה'מופשטת' של החסד
הופכת לממשית ומורגשת
בענף החסד, הנצח, ולכן
היא מתבטאת שם
כבטחון שלם ומוחלט
שה' באהבתו יתן לנו רק
טוב וחסד, בטוב הנראה
והנגלה. רק מעטים שרדו
את אותה צעדה נוראה,
אך הוא ראה גם בה את
יד ה' ואת טובו — "כי בו ישמח לבנו כי בשם
קדשו בטחנו"¹².

גבורה: מאמץ וקבלת יסורים

לגבורה, פשוטה כמשמעה, שייכים כל סיפורי
עבודת ה' שלו בגבורה שלא מעלמא דין, כשבכל
דבר הוא עובד עד כלות הכוחות ממש. כך סיפר
הרב עדס:

פעם אחת היתי משובתי שבת יחד עם בני
אצל הרבי זי"ע ונמרנו אומר להיות יחד עם הרבי
מראשית השבת עד סופה בלי להחסיר שום מאורע.
והאמת ניתנת להאמר שממש התמוטטנו מלראותו
את עבודתו הקדושה — לראות, ולא לעבוד את
עבודתו הקדושה אלא לראותו בלבד... אי אפשר
לתאר ולהשיג מהיכן לוקח ושואב בן אדם כוחות
נפשיים ועליונים כגון ואלו.

כפי שהזכרנו, לגבורה יש קשר גם למדת
ההוד, בה הוא קיים "בכל מדה ומדה שהוא מודד
לך הוי מודה לו במאד מאד"¹³. הוא סבל כל חייו
יסורים גדולים — יסורי הגוף והנפש בשואה
ובתלאות שאחריה, וגם יסורים גדולים של חולי
בשנים הבאות, עד שהוא התבטא בפני מישהו
"אתה אינך מרגיש שיש לך ציפורן ואינך מרגיש
שיש לך אצבע, ח"ו באם יהיה לאדם מוגלה
תחת הציפורן או שכואבת לו האצבע אז הוא
מרגיש שיש לו ציפורן ושיש לו אצבע... תאמין
לי שאני מרגיש בעת הזאת את דמ"ח אבריי
ושס"ה גידיי". הוא קבל את היסורים באהבה,

תפארת: עולה של תורה

ספירת התפארת היא עמוד התורה, ואליה
שייכת כל הפעילות הכבירה שלו בהקמת עולה
של תורה אחרי השואה. הוא התחיל בכך תוך
כדי מלחמת העולם, עוד לפני כיבוש הונגריה
בשנה האחרונה של המלחמה:

אמר אז, בעת שכבר היה ההריגות בפולין,
שהיות והרגו כשלושה מיליון יהודים, במילא חסר
הרבה לימוד התורה בעולם, לכן מן החובה על כל
אחד שנשאר בחיים להוסיף יותר בהתמדת התורה
בעולם. זה היה הראנה שלו אז...

מיד אחרי המלחמה הוא קיבץ לומדים
במחנות העקורים, בהם התקבצה שארית
הפליטה. בהמשך, מיד בתום המלחמה, הוא
הקים ישיבה בפערנוואלד אליה התקבצו כ-400

יא ראה אמונה ומודעות מאמר "עיקרי האמונה של
פנימיות התורה" עמ' ריב.

יב ראה ביאורי הזהר (אדה"א) ריש פרשת וארא; פלה"ר
וירא ט. ד. ועוד (וראה גם לב לדעת מאמר "אמונה ובטחון"
פ"ו ה"ט מד"ה "איתא בפסיקתא").

יג תהלים לג, כא.

אתם בעניני יהדות כלל, ורק תראה שיתנו שירות כל כך טוב שיתקדש שם שמים על ידי זה, ולאחר מכן כשיחזור לביתו יתנוצץ בקרבו לבד והוא יחפש אחריו...". ובודאי שחכם עדיף מנביא, שטמון בזה כאן חכמה נפלאה, והמציאות אכן הוכיחה זאת, שהרי כבר עברו כאן אלפי אנשים, וכמה יש בעלי תשובה שנתעוררו מכאן.

גם כאשר הוא עצמו נזקק לטיפולים רפואיים, כל מעיניו היו נתונים לטיפול אוהב ורגיש ביהודים אחרים:

כאשר היה רבינו ז"ע מאושפז פעם בארה"ב נזקק לבדיקת דם. כאשר בא הרופא ליטול דגימת דם באמצעות החדרת מחט הורה הרופא להביא את המחט המשובחת יותר, שהיא דקה יותר ומכאיבה פחות לחולה. רבינו שמע את הדברים ומשנודע לו כי ישנה אפשרות להקל כאב החל מתעניין אודות מחטים אלו, לא עבור הקלת סבלו הוא אלא עור המאושפזים בבית הרפואה לניארו. על מיטת הליו, כשכולו אפוף ביסורים, שוכח הוא מעצמו וכל מעייניו נתונים איך להקל על סבלם של יהודים במרחק אלפי מילין ממנו. ואכן, למרות שמחט משובחת זו יקרה פי כמה מן המחט הרגילה, וכשנחשב את הצורך ברכישת מחטים כאלו בכמויות ענק כפי שנדרש לבית רפואה, הרי לנו הוצאה כספית במימדים משמעותיים, בכל זאת לא זה הדבר שימנע מרבינו מלהורות מיד על השימוש במחטים אלו בית הרפואה שהקים... גם כאשר נוכח רבינו באיזה יחס מיוחד מצד הרופאים והצוות הסייעודי כלפי החולים, או כאשר הבחין באיזה שיפור נאות המיטיב עם החולים, מיד התעניין איך מעתיקים יחס שכזה או שיפור שכזה גם ללניארו. היינו שומעים בהודמנויות כאלו מפה קדשו "אני מקווה שאצלנו בבית הרפואה גם כך עושים..."

אחרי שעברנו על המדות מלמטה למעלה,

נוסיף את החב"ד מלמעלה למטה:

חכמה: איש התורה

לתפארת שייכנו את היגיעה של הרבי מקלוזנבורג להקים עולה של תורה, אבל החכמה

ואף התייחס אליהם בחבה כפי שמסופר בגמרא על רבי אלעזר^{טו}:

בשנת תשל"ב שבת פרשת ואתחנן היתה שבת קשה אצל כ"ק מרן זי"ע, שהיה לו יסורים נוראים כנודע, ואמר תורה על הפסוק "ואתכם לקח ה' ויוצא אתכם מכור הברזל ממצרים להיות לו לעם נחלה כיום הזה", ובתוך דבריו אמר שהקב"ה עושה כאלה הייליגע יסורים, זיסע יסורים ניסורים קדושים, יסורים מתוקים^{טז}, ודייקא מתוך היסורים זכו לקבלת התורה, והיה מחזה מפעים איך שתוך כדי אמירת דברים אלו אחז בידו הק' בכטמו (שהיו לו יסורים נוראים מאבנים בכליות), כממחיש את היסורים שלו עצמו, ואומר א זלעעכע זיסע לעכטיגע יסורים [כאלה יסורים מתוקים ומאירים]...

חסד: מפעלי החסד

כשם שלספירת התפארת שייכים מפעלי התורה שלו, כך לספירת החסד שייכים מפעלי החסד הגדולים שהקים. הוא נדר בשוואה שאם הוא ישרוד הוא יקדיש את חייו להצלת יהודים ולהטבה להם, והוא עשה זאת כל חייו מתוך אהבת ישראל עצומה.

אחת מפעולות החסד הגדולות שלו היא הקמת המרכז הרפואי בנתניה, שם הוא נקט בדרך הבעל שם טוב^{טז} שקודם כל יש להיטיב ליהודי בגשמיות, בלי לכרוך זאת בשום תנאי או מגמה אחרת, כפי שספר בנו:

בשנים הראשונות כשהקימו את 'לניארו' באו אלי איזו משלחת מארגון שפועלים למען קירוב רחוקים, שהיות שהקימו כאן בית רפואה שמתנהל על ידי אנשים חרדים, שינצלו הדבר ויביאו לכאן אנשים שידברו עם המתאשפזים בעניני יהדות וכדו', ואני הייתי אז אברך צעיר לימים ומצא חן בעיני הרעיון, ובהזדמנות שהייתי בארה"ב אצל מרן אאמור"ר שטחתי לפניו הרעיון, ואמר לי: "ח"ו, כשבא חולה להתאשפז, אפילו יולדת, אל תדברו

^{טו} בבא מציעא פד, ב.

^{טז} ראה לוח 'היום יום' ה' אייר; הוספות לכש"ט (קה"ת) את רצד; התמים ח"ב עמ' מד.

"שמחה בטהרתה"^{כא}. יסוד עיקרי מאד אצלו היה ההבדלה בין ישראל לעמים, והשמחה העיקרית שלו היתה "שלא עשני גוי", כפי שהוא סיפר בעצמו:

בימי האימים נשלחתי לגיטו וורשה לעבוד עבודת פרך בחומר ובלבנים. באחד הימים, כאשר עמדנו גובה אחד הבתים, ניתך עלינו לפתע גשם שוטף וחזק, ואילו הרשעים האיצו בנו לאמור בלו מעשיכם ולא להרפות. הדבר היה כמעט למעלה מכה אנוש. והנה, אחד הנדכאים שהכירני פנה אלי וצווח: "האם תמשיך עוד לומר 'אתה בחרתנו' ותשמח כבן לעם סגולה?". ונעניתי לו על אתר, שאמנם עד היום לא אמרתי זאת בכוונה הראויה, אולם מעתה כאשר אניגד "אתה בחרתנו מכל העמים" אכוון יותר ויותר ואניגל ואשמח בלבבי בלי שיעור וגבול. מכיון שראיתי משתומם ותמה על דברי, הוספתי והסברתי לו שבודאי כך הוא הדבר, שאם לא ש"אתה בחרתנו מכל העמים" הרי הייתי הופך גם אני לצורך, ומוטב לי להשאיר במצבי הנוכחי מאשר להיות כאחד מהם חס וחלילה, ואשרי חלקי...

דעת: אחדות ישראל

הרבי מליובאוויטש לא הסתפק בביטוי "אהבת ישראל" ותמיד הוסיף גם "אחדות ישראל", ואנחנו מסבירים^{כב} תמיד שאהבת ישראל שייכת לחדסד (שפנימיותו אהבה), אך אחדות ישראל שייכת לדעת (שפנימיותה יחוד). יחד עם אהבת ישראל העצומה של הרבי מקלויזנבורג היתה לו גם שאיפה – שהתמשה רק באופן חלקי – לאחד את כל שלומי אמונה ישראל, בלי הבדלי עדות ונוסחים: כאשר עלה לארץ הקודש ונתיישב שמה הגיעו לבקרו כמה רבנים חכמים ספרדים וקנים באים בימים, ששימשו ברבנות עוד במדינות ספרד

שלו היא התורה שלו עצמו – "אורייתא מחכמה נפקת"^{כג} – עם כל חידושי תורתו ב"שפע חיים", שו"ת "דברי יציב", שיעורי החומש-רש"י שלו וכו'. הוא היה איש תורה במלוא מובן המלה, דוגל בבקיאיות ויחד עם זאת מעמיק גדול בעיון ופוסק הלן בעומקה של הלכה ממקורה, תמיד בכל ההיקף והעומק.

גם כאן, רבו כמו רבו הסיפורים על התמדתו בתורה בכל מצב, החיות שניכרה בו בלימוד גם בזמנים בהם היה מסובל ביסורים, תשוש וחלש לפני השיעור ואחריו, הלימוד מתוך דבקות. בכח התורה הוא פעל גם מופתים (השייכים לנצח, סיום קו הימין היוצא מהחכמה, כנ"ל), כאשר עיין והכריע בלימוד כדי לפעול במציאות (לדוגמה, הכשר בהלכות טרפות כדי לרפא פצוע שנפצע באותה פציעה, או הכרעה

ארוכה ומנומקת שהאיסלאם הוא עבודה זרה^{כד} כדי לפעול "כלה שעיר וחותרו"^{כה}).

בינה: שמחת היהדות

פנימיות הבינה היא השמחה, "אם הבנים שמחה"^{כז} – הרבי מקלויזנבורג תמיד היה בשמחה. כמובן, זהו ה'שיא' של קו השמאל, שמתחיל בהודאה וההודיה בכל מצב בהוד, עולה לקבל יסורים באהבה בגבורה, ומתמצה בשמחה תמידית. גם בזמנים הכי קשים של סבל, הוא קבל את כולם בסבר פנים יפות ואחז במדת

הוא היה איש
תורה במלוא
מובן המלה, דוגל
בבקיאיות ויחד
עם זאת מעמיק
גדול בעיון ופוסק
הלן בעומקה של
הלכה ממקורה,
תמיד בכל ההיקף
העומק

כא שיחת כי תצא י"ד אלול תשמ"ח. וראה לשון אדה"ז בתניא פכ"ו ("לטהר לבו מכל עשב").
כב לדוגמה שיעור רמב"ם י"ד אייר השתא (וראה שכינה ביניהם פ"ו הערה ז).

יז זרה ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.
יח שו"ת דברי יציב או"ח סימן צ; יו"ד סימן מ.
יט פיוט "ישראל נושע בהו"ל" לסליחות.
כ תהלים קיג, ט.

הוא האמין

שההנהגה

החילונית היא

מיעוט מבוטל,

קומץ קטנטן של

כופרים, ובאמת

רוב מוחלט של

היהודים הם

מ"שלומי אמוני

ישראל", וצריך

רק לאחד אותם

וכך להפוך את

המציאות

ובאותה הברה ומבטא שהשומע מדבר, כי אחרת לא יבין השומע את דבריו, אבל כאשר הדברים יוצאים מן הלב אין הבדל באיזה שפה ומבטא מדברים, כי הלב מבין את הלב...

ואמר: אין אצלנו הבדל בין אשכנזים לספרדים, אנו לומדים רש"י ותוספות, רא"ש ורמב"ם, בית יוסף ורמ"א, אנו מתיחסים לכל חכמי התורה בשוה, ללא הבדל מאיזה גזע, כי כל העדה כולם קדושים ואין נפק"מ מאיזה עדה או חוג. ואמר שצריכים להתאסף כל היהודים המאמינים בה' ולהכריז

קבל עם ועולם שיש אלקים בארץ וה' הוא האלקים. גם ביחס לישוב בארץ הקדש, על אף שלפני השואה הוא התנגד נמרצות לציונות, לאחר מכן הוא עסק רבות בישוב הארץ – מתוך אהבת ארץ ישראל עצומה – במחשבה שבעיקר שומרי התורה והמצוות, שלהם יש זיקה אמיתית לארץ, צריכים לעסוק בישובה ובניינה. הוא האמין שההנהגה החילונית היא מיעוט מבוטל, קומץ קטנטן של כופרים, ובאמת רוב מוחלט של היהודים הם מ"שלומי אמוני ישראל", וצריך רק לאחד אותם וכך להפוך את המציאות – בדיק בגישה בה דגל גם הרבי²³.

נסיים בנקודה העיקרית הזאת, שהיא הכי נחוצה לנו – אהבת ישראל ובמיוחד אחדות ישראל, מתוך מגמה לשנות את כל המציאות כאן בארץ ולהביא כאן ל"כי יבעל בחור בתולה יבעלך בניך ומשוש חתן על כלה ישיש עליך אלהיך"²⁴.

בארצות המערב, והחלו ולדבר אליו בלשון הקודש במבטא הספרדי כמו שהיו רגילים לדבר במקומות מושבותיהם. הרבי נאלץ להתנצל בפניהם שהוא רגיל לדבר בשפת האידיש, וקשה לו לדבר בלשון הקודש, ובפרט במבטא שלהם. באותה הזדמנות הוא אמר להם: לכאורה נשאלת שאלה גדולה, איך אפשר שישנם בעם ישראל סוגי מבטאות כה רבים, ואיך זה יתכן שלדוגמה הכתוב "אנכי הוי' אלהיך" אומר האשכנזי במבטא האשכנזי, ומי שמוצאו בארצות המערב אומר

במבטא הספרדי, והליטאי במבטא הליטאי וכו', ומה שאצל זה ציר"י הוא אצל חברו סגו"ל, הלא אב אחד לכולנו, והוא נתן לנו את תורתו בהר סיני במעמד כל ישראל ביחד, וכל העדה כולם שמעו "אנכי הוי' אלהיך" באותה הברה ובאותו המבטא שאמרה הבורא כל עלמין נותן התורה, ומדוע ובאיזה אופן נשכח אחר כך המבטא מישראל, ובכל מקום ומקום נשמרת צורת הברה ומבטא אחרת לגמרי? הלא דבר הוא! והשיב שבהכרח צריכים לומר שכל יהודי ויהודי שמע "אנכי הוי' אלהיך" לפי שורש נשמתו. כלומר, האשכנזים ומי ששורש נשמתו מגזע אשכנזי שמעו במבטא האשכנזי, הספרדים שמעו במבטא הספרדי והליטאים במבטא הליטאי, וכן הלאה, ובה פירש מאמר הכתוב "אחת דבר אלהים", השי"ת אמר רק פעם אחת "אנכי הוי' אלהיך", אבל "שתים זו שמעתי", כלל ישראל שמעו אותה בכמה אופנים, כל אחד שמע בהברה ומבטא שלו, לפי שורש נשמתו ולפי העדה והחוג ששורש נשמתו שייך להם. ובדברים האלה פנה כ"ק אדמו"ר אל החכמים הספרדים שישבו לפניו ואמר להם: הנה ברצוני לקבל אתכם ברוח טובה ובסכר פנים יפות, ואמנם כשמדברים בפה צריך לדבר באותה השפה

כג עוד על היחס בין הגישות והלימוד לדורנו ראה גם שיעור י"א תמוז תשע"ז.
כד ישעיה סב, ה.

כל המדות בדרך לגן עדן

קיצור מהלך השיעור

הבעל שם טוב מסביר כיצד **תלמידיו של אברהם איבנו מסוגלים להשתמש גם במדות הרעות לטובה**, בעוד תלמידיו של **בלעם הרשע** הופכים את היוצרות **ומשתמשים לרעה גם במדות הטובות**. בשיעור המיוחד בכתר שם טוב מתבאר שדווקא **בכח המלך** – הקיים ב"כל ישראל מלכים" – **להשתמש לטובה בנבחות** ולו שייכת התובנה כיצד ניתן **לרתום גם תאוה רעה לעבודת ה'** מכיון שמדובר באחד **מיסודות תורת הבעל שם טוב**, יש בו התייחסויות לתורות נוספים שלו ולמדרגות שונות בבירור המדות. שיעור מיוחד לפרשת בלק.

אֶהְיֶה יֵשׁ וְאַצְרִיתֶהֶם אִמְלֵא. אֲכַל תִּלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הִרְשָׁע יוֹרְשֵׁינָם גִּיהֶנָּם וְיִוְרְדִין לְבָאֵר שְׁחַת, שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֶם לְבָאֵר שְׁחַת אֲנֹשֵׁי דָמִים וּמְרָמָה לֹא יִחַצְצוּ יְמֵיהֶם וְאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ.

על המשנה הזו כתוב בכתר שם טוב אות סח: מה בין תלמידיו של אברהם איבנו כו, והקושיא מפורסמת,

הקושיא המפורסמת, אליה מתייחס הבעל שם טוב בכמה תורות², היא שהמשנה מסבירה היטב בחלקה הראשון את ההבדל בין תלמידיו של אברהם איבנו, בעלי המדות הטובות, לתלמידיו של בלעם הרשע, בעלי המדות המושחתות, ומה מקום יש לחזור ולשאול "מה

מה בין תלמידיו של אברהם איבנו לתלמידיו של בלעם הרשע?

המשנה בפרקי אבות^א אומרת:

כָּל מִי שֵׁינֵשׁ בְּיָדוֹ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הִלְלוּ הוּא מֵתְלַמְּדֵי שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוֹ וְשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֲחֵרִים הוּא מֵתְלַמְּדֵי שֶׁל בִּלְעָם הִרְשָׁע. תִּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוֹ עֵין מוֹכָה וְרוּחַ נְמוּכָה וְנִפְשׁ שְׁפָלָה. תִּלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הִרְשָׁע עֵין רַעָה וְרוּחַ גְּבוּהָ וְנִפְשׁ רַחֲבָה. מֵה בֵּין תִּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוֹ לְתִלְמִידָיו שֶׁל בִּלְעָם הִרְשָׁע. תִּלְמִידָיו שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוֹ אוֹכְלִין בְּעוֹלָם הַיָּד וְנוֹחֲלִין הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר לְהִנְחִיל

נרשם ע"י איתואל גלעד. לא מוגה. י"ד אלול תשפ"א – נסיעה לצפון.

א אבות פ"ה מ"ט.

ב ראה גם כש"ט (קה"ת) מח ו"סג.

העולם הבא", הם "יורדים לבאר שחת" כבר בעולם הזה^ה (וכך ניתן להסביר היפוך הסדר בין העולמות בלשונות המשנה ביחס לתלמידי אברהם אבינו ותלמידי בלעם הרשע).

גבהות טובה ושפלות רעה

הבעל שם טוב נותן דוגמה לביאורו:

פירוש תלמידי אברהם אבינו ע"י רוח גבוה ויגבה לבו בדרכי ה' לעשות מצוות גדולות, "רוח גבוהה" היא מהמדות הרעות של תלמידי בלעם, אך תלמידי אברהם אבינו משתמשים בהם לכתחילה לטובה, בדרך של "ויגבה לבו בדרכי הוי"^ה, פסוק שאנחנו אוהבים לצטט^ו, וכבר נסביר יותר. בשביל לעשות מצוה גדולה צריך להיות לא־נעבעך, האדם צריך להיות עם רוח גבוהה – להרגיש שיש לו כח לחולל דברים גדולים.

לעומת זאת, תלמידי בלעם הרשע לוקחים מדה טובה של תלמידי אברהם אבינו ומשתמשים בה לרעה:

ואלו על ידי נפש שפלה הם שפלים בעיני עצמם שלא לעשות מצוות.

כאן הבעל שם טוב לא מדגיש שמדובר ב"מצוות גדולות" (כמו במשפט הקודם) – הם בכלל לא עושים מצוות, לא רק מצוות גדולות. הסדר בקדושה הוא "מצוה גוררת מצוה"^ז, אבל הם מתחילים בכך שאינם עושים מצוות גדולות, כי הם אומרים שאינם ראויים לכך, וגומרים בכך שאינם עושים גם מצוות 'סתם'.

הרשע, מתוך השפלות שלו, בסוף יוצא מהדת

בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע^ח? ההסבר הפשוט הוא שבהתחלה המשנה דברה על ההבדל המהותי ביניהם ובסוף היא מדברת על ההבדל בנוגע לגמול, אבל מכיון שהגמול הוא התוצאה הטבעית והמובנת מאליה של ההבדל ביניהם, עדיין יש מקום לקושיא.

ההיפוך בין גשמי לרוחני

וביאר מורי זלה"ה, כי גם תלמידי אברהם אבינו יש להם מדות של רוח גבוה, והוא הדין איפכא דהם יש להם מדות של נפש שפלה כו', רק שזה לוקח בגשמי וזה ברוחני.

הבעל שם טוב מסביר שבחלק השני של המשנה יש תוספת עיקרית על החלק הראשון: בחלק הראשון מדובר על המדות הטובות של תלמידי אברהם אבינו ועל המדות הרעות של תלמידי בלעם הרשע. בחלק השני השאלה היא על ההבדל ביניהם באותן תכונות עצמן – גם לתלמידי אברהם אבינו יש את כל המדות, כולל המדות השייכות לתלמידי בלעם הרשע, וגם לתלמידי בלעם הרשע יש את כל המדות, כולל המדות השייכות לתלמידי אברהם אבינו. אלא שבמדות הטהורות עצמן, תלמידי אברהם אבינו "אוכלין בעולם הזה ונוחלין העולם הבא" ואילו תלמידי בלעם הרשע "יורשין גיהנם ויורדין לבאר שחת".

תלמידי אברהם אבינו יודעים שבמדות הטובות שלהם ראוי להשתמש ביחס לעולם הזה ("אוכלין בעולם הזה") ואילו במדות ה'רעות' – ההפוכות ראוי להשתמש ביחס לעולם הבא ("נוחלין העולם הבא")^ט, כמו שהבעל שם טוב יפרט. לעומתם, תלמידי בלעם הרשע נוהגים הפוך בדיוק – במדות הטובות בהן תלמידי אברהם אבינו "אוכלין בעולם הזה" הם "יורשין גיהנם" בעולם הבא ובמדות הרעות הטבעיות שלהם, בהן תלמידי אברהם אבינו "נוחלין

ה וראה תפארת ישראל, פירוש החסיד יעב"ץ ופירוש הרי"א במדרש שמואל כאן (ויש פירושים שפירשו בהפך, ואכמ"ל).

ו ובמדרש שמואל על אתר האריך הביפוכי הסדר גם בלשונות המשנה וגם בפסוקים שהובאו בה.

ז דה"ב יז, ו.

ח ראה סוד ה' לראיו ש"א פי"ט; שט"ד פ"ח; לב לדעת מאמר "פרק בעבודת ה'" הערה טל. וברבוי מקומות.

ט אבות פ"ד מ"ב.

ג ראה עד"ז גם במדרש שמואל על המשנה.

ד וראה בלוח "היום יום" ל' סיון.

תיקון המלכות

העיקר כאן הוא הפסוק "ויגבה לבו בדרכי הוי'". זהו פסוק שאמור ביהושפט המלך, ממלכי בית דוד הצדיקים. המלך יהושפט עשה תיקונים גדולים במדינה, במיוחד תיקון המשפט¹ – הוא כבד מאד את השופטים ותקן את מערכת המשפט בארץ. יהושפט גם שפט את עצמו, העריך שהוא ראוי לעשות זאת – שהוא יכול לקום ולעשות תיקונים במדינה, נגד הטבע, נגד כללי המשחק המקובלים במדינה. יהושפט לא פוחד – לא פוחד מאף אחד, חוץ מה' יתברך¹⁰. כמוכן, זהו נושא שקשור לתיקון שצריכים לעשות היום, לתקן את המשפט במדינה ולהפוך אותו למשפט עברי¹¹.

ראשית בנין המלכות היא דווקא הגבהת עצמו, הגבהות שמטהרת מתים. על הפסוק "לך הוי' הממלכה והמתנשא לכל לראש"¹² מסבירים בחסידות שבשביל העבודה בבחינת מלכות בנפש, "לך הוי' הממלכה", בקבלת עול מלכות שמים ועבודת עבד בלי שום טעם ודעת, צריך "והמתנשא לכל לראש" – צריך להיות גם בחינת התנשאות קצת, לפי שאם לא יהיה בבחינת הגבהה קצת יכול ח"ו ליפול כי חשוב בעצמו מה תופס מקום העבודה שלי בבחינת ועשה טוב ואפשר גם בבחינת סור מרע ועל ידי זה נופל הוא ממדרגתו לגמרי, לכן צריך להיות בבחינת התנשאות והגבהה קצת שפועל על ידי עבודתו מפני ששרש הנשמה שלו היא חלק אלוך ממעל... וזהו דכתיב ויגבה לבו בדרכי ה', שצריך להתאמץ ולהתחזק ולהגביה את עצמו מעט בכדי שעל ידי זה יתוסף להיות בבחינת סור מרע ועשה טוב¹³. זהו בנין המלכות אפילו

לגמרי. בעצם, השפלות הרעה, ענוה של שקר, היא פשוט מקור של כפירה. כפירה היא כפור וכפור הוא מות. יש כאן משהו עמוק: אם אדם חושב ש'אני לא ראוי לעשות דברים טובים', בדיקות שבדיקות הוא פשוט לא מאמין במציאות ה'. הגבהות כאן היא "בדרכי הוי'", מתחברת לה' – כמו שמיד נרחיב עוד – והשפלות כאן היא מקור של כפירה.

התורה הזו מזכירה אחת התורות הכי יסודיות של הבעל שם טוב – הפירוש שלו על פרה אדומה שמטהרת טמאים ומטמאת טהורים¹⁴ (הנושא של פרשת חקת, הקודמת לפרשת בלק בה נמצא בלעם הרשע). שם הוא מסביר שבתחלת העבודה צריך בטחון, כולל בטחון עצמי שאני מסוגל – דווקא הגבהות הזו מטהרת את הטמא. מיהו טמא? טומאה היא לשון טמטום¹⁵, טמטום הלב והמח – טמא-טמטום שאין לו כח ואין לו מוטיבציה לעשות כלום,

הוא אדיש. בשביל לצאת מהטומאה הזו – טומאת מת, אבי אבות הטומאה – צריך גבהות. אחרי שאדם עושה משהו הוא צריך להשפיל את עצמו לגמרי, להגיע ל"רוח נמוכה" ול"נפש שפלה" לחלוטין – כדי שלא ישך אותו הנחש בסוף המעשה ויכניס בו סיפוק. הסיפוק הוא ארס הנחש, כמו שלומדים תמיד¹⁶ – הארס ממית, מבטל את כל המצוה שהוא עשה. על כך כתוב שאותה גבהות, שקודם טהרה את הטמא, עכשיו מטמאת את הטהור.

השפלות הרעה,

ענוה של שקר,
היא פשוט מקור
של כפירה. כפירה
היא כפור וכפור
הוא מות

יד דה"ב פ"ט. וראה שמות רבה ל, יג (וברסיסי לילה אות לד) ושיעורי ה' אלול תשע"ב, ר"ה ש"ת תשע"ח ועוד.

טו בדומה לצוואת אבי הבעש"ט לבנו לפני פטירתו – ראה אור ישראל ח"א ש"ב בשני הסיפורים הראשונים (וש"נ).

טז ראה גם תיקון המדינה פ"י.

יז דה"א כט, יא.

יח המשך "מים רבים" תרל"ו פנ"ה (וראה עד"ד ד"ה "וידבר הוי'... בהעלתך" תרל"ד פ"ז, ועוד).

י כלשון הכתנת פסים צו ד"ה "צו את אהרן".

יא כש"ט (קה"ת) שצג.

יב יומא לט, א.

יג לב לדעת מאמר "פרק בעבודת ה'" ביאור א; לחיות עם הזמן פרשת עקב עמ' עה; הממד הפנימי פרשת חקת ועוד.

(בהקבלת חדשי השנה לתכונות הפנימיות של הספירות²¹). הבטחון הפעיל, היוזם, הוא פנימיות ספירת הנצח, שהיא "עומק רום" בעומקים של ספר יצירה²² – הכח לעלות גבוה, "ויגבה". ראשית בנין המלכות הוא מספירת הנצח²³.

חוץ מהחתימה בפירוש בשם הוי', והפתיחה ב"ויגבה" שבגימטריא הוי', יש כאן עוד שם הוי', בסופי התיבות – "ויגבה לבו בדרכי יי-הרה". כאן הצירוף הוא הוֹיָה, הצירוף החמישי, שהוא הצירוף של חדש מנחם-אב. התכונה הפנימית של חדש אב, בהקבלה לכוחות הנפש, היא השפלות – התכונה שמשלימה את הבטחון, "עומק תחת" שמשלים את "עומק רום". "עומק תחת" שייך למלכות, שפנימיותה שפלות (וראשית בינה מהנצח, כ"ל), או לספירת ההוד, מקומה של המלכות, ה"חותם שוקע" של המלכות, "איהי בהוד"²⁴. השימוש של הרשע בשפלות לרעה, שמונע ממנו לעשות מצוות, הוא ממש "הודי נהפך עלי למשחית"²⁵, השפלות שלו משחיתה אותו. אבל ב"ויגבה לבו בדרכי הוי'" יש את האיזון הנכון, מתחיל מ"ויגבה", "עומק רום", בטחון, ומסיים (בסופי תיבות) בשפלות, "עומק תחת". כמו בסוד של פרה אדומה, בהתחלה צריך "ויגבה" ובסוף להשפיל את עצמו לגמרי. הסיום כאן הוא ה"נפש שפלה" כפי שהיא אצל תלמידי אברהם אבינו, שהאדם לא זוקף לעצמו את המצוה בכלל – מכיר שהכל רק ה'.

כל הביטוי "ויגבה לבו בדרכי הוי'" עולה 326, שם הוי' (שרמוז כאן בשלשה אופנים שונים) ועוד 300, שם הוי' באתב"ש (מצפץ). כלומר, יש כאן יחוד של שם הוי' ב"ה עם השיקוף-ההתלבשות שלו באתב"ש. מה השיקוף? 300 (ש, מצפץ)

בעבודת קבלת עול מלכות שמים, וקל וחומר כאשר מדובר במלכות שהיא התנשאות על עם, יזמה לעשות דברים גדולים בתיקון המציאות. כל התיקון המדובר כאן, האבחון בין תלמידי אברהם אבינו לתלמידי בלעם הרשע, קשור למלכות. הנקודה כאן היא המלכות – אם אין את המלכות גם אין את החיבור לה'. כתוב שהגאולה תבוא²⁶ כאשר "ובקשו את הוי' אלהיהם ואת דויד מלכם"²⁷, והא בהא תליא – לבקש את "דויד מלכם" פירושו גם לבקש את דוד הפנימי, "ויגבה לבו בדרכי הוי'". אם אין אותו – אין את ה' בכלל, מגיעים לכפירה גמורה, כנ"ל. "ובקשו את הוי' אלהיהם" – את האלקים שלהם, על ידי מה? על ידי – "ואת דויד מלכם".

"ויגבה לבו בדרכי הוי'"

נתבונן בביטוי "ויגבה לבו בדרכי הוי'":

הביטוי חותם בשם "הוי'", אבל גם המלה הראשונה, "ויגבה", עולה 26, הוי'. כלומר, הוא מתחיל בשם הוי' ונגמר בשם הוי'. הרמז הזה אומר לי שה"ויגבה" נובע מכך שהוא מכיר בעצמו שיש לו "חלק הוי' עמו"²⁸. כמו שהזכרנו, הגבהות של יהושפט מתבטאת בתיקון המשפט – משפט הוא עומק הדין²⁹, "משפט רחמי"³⁰, שייך לשם הוי' ב"ה, שם הרחמים.

לא רק ש"ויגבה" בגימטריא הוי', אלא שיש כאן צירוף בולט של שם הוי', כאשר האותיות גב מצטרפות ל"ה (כל שאר האותיות הן ממילא אותיות בשם הוי') – וי-ה-ה – הצירוף התשיעי, שהוא הצירוף של חדש כסלו³¹. השרש של כסלו, כסל, הוא לשון של בטחון³², ובטחון הוא גם התכונה הפנימית של חדש כסלו

יט מדרש שמואל פי"ג.

כ הושע ג, ה.

כא דברים לב, ט.

כב ראה גם שיעור אור ליה' אלול (נדפס בגליון כי תצא) תשפ"א.

כג ע"פ הקדמת תקו"ז יז, ב ("פתח אליהו").

כד משנת חסידים מסכת חשון-כסלו פ"א מ"ג.

כה איוב יד, י; לא, כד. וראה משלי יד, ט; כח, כו.

כו עיין בספר סוד ה' ליראיו ש"א פכ"ח, וכפי שנתבאר באריכות במבחר שיעורי התבוננות חלקים ט"ו. ענינו של חדש כסלו מבואר שם ח"י עמ' 103 ואילך.

כז ספר יצירה פ"א מ"ה, וכמבואר בפע"ח שער תפלות ר"ה פ"ד.

כח ראה ע"ח של"ה פ"ב.

כט ע"ח שער הכללים פ"א. ובכ"מ.

ל דניאל י, ח.

האמירה 'אין לי תאווה ברוחניות' הולכות עם האמירה ש'איני ראוי לעשות דברים גדולים'

אין להם תאווה ברוחניות. האמירה 'אין לי תאווה ברוחניות' הולכות עם האמירה ש'איני ראוי לעשות דברים גדולים'.

המלך וכן המלך

באמת, בתורה סג בכתר שם טוב, שכבר למדנו^ל, מוזכר אותו ביאור בפרקי אבות דווקא בהקשר של תאווה. בהערות בכתר שם טוב המבואר אומרים שמבואר שם 'באופן אחר קצת', ובאמת זהו ממש אופן אחר:

מהבעש"ט. משל למלך שהיה לו בן ורצה ללמדו כמה מיני חכמות שצריכין לו, ושכר לו כמה חכמים שילמדו עמו והוא לא יצלה שיקבל שום חכמה עד שנתייאשו מללמדו, ונשאר חכם אחד עמו. ופעם א' ראה בן המלך איזה בתולה וחמד יפיה, והיה החכם קובל למלך על בנו בענין זה, והשיבו המלך, אם כן מאחר שיש לו חמדה אפילו הוא גם בגשמי, מזה יבוא לכל החכמות, וצוה להכניס הבתולה לחצר המלך, וצוה עליה המלך שאם יתבענה לא תשמע לו עד שיקבל חכמה אחת, וכן עשתה, ואחרי זה אמרה שילמדו עוד חכמה, עד שעל ידי זה קיבל כל החכמות, וכשנעשה חכם אז מאס בבתולה הנ"ל, כי ישא בת מלך כמותו. והנמשל מובן.

אם כן על ידי מדה רעה שיש בתלמידי אברהם אבינו אוכלין בעוה"ז, מה שאין כן כשיש מדה זו בתלמידי בלעם הרשע הרשעו בזה יותר עד שעל ידי זה יורשין גיהנם ויורדין לבאר שחת. ושפיר אמר ומה בין תלמידי אברהם אבינו כו'.

לבן המלך יש קשיי קשב וריכוז, הוא לא טפש — אבל הוא לא מצליח להתרכז בלימודים, אין לו מוטיבציה. רק כשיש לו תאווה, שהוא מתאהב באיזו בתולה, יש לו מוטיבציה והוא מצליח ללמוד את כל החכמות. גם כאן בולט שהתובנה הספונטאנית 'נהגה, זה המפתח, מתוך התאווה הוא יוכל לעמוד על האמת' היא דווקא של המלך. החכם לא מצליח לתפוס את זה, הוא רק מתלונן, ודווקא המלך תופס את הפוטנציאל

בגימטריא "רוח אלהים"^{לא} (שם אלהים במילוי), שחז"ל דורשים "זה רוחו של מלך המשיח"^{לב}. המלך המתוקן, מלך המשיח, הוא מי ש"ויגבה לבו בדרכי הוי" — ה"ויגבה"

אצלו הוא הוי' וכל התנועה הנפשית שלו היא האתב"ש, השיקוף, של שם הוי'. הכל כאן "דרכי הוי", שם הוי' כפשוטו. עד כאן חשבון הפסוק עם רמזים חשובים לענינו.

גאווה ותאווה

בכתר שם טוב כאן הניגוד הוא בין "רוח גבוהה" ו"נפש שפלה", אבל בפשט של המשנה הניגוד של "רוח גבוהה", גאווה, הוא "רוח נמוכה", ענוה, ואילו "נפש שפלה" היינו מיעוט תאוות, בניגוד ל"נפש רחבה" שמלאה תאווה. באמת, אם מסתכלים במהדורה המבוארת, רואים שכך מובא מהתולדות, אבל בכתנת פסים^{לג} התורה הזו מופיעה יותר בהרחבה, עם הסבר של כל הזוגות במשנה — עין טובה לעומת עין רעה; רוח נמוכה לעומת רוח גבוהה, נפש שפלה לעומת נפש רחבה.

בכל אופן, יש כאן יחס בין גאווה לתאווה. זו נקודה חשובה — שרש הגאווה והתאווה הן אחת, יש תלות ביניהן, השאלה היא רק מה בא בגילוי קודם, "נפש רחבה" עם הרבה תאוות או "רוח גבוהה" שהיא גאווה. הצדיק, תלמידי אברהם אבינו, משתמש ב"נפש שפלה" בעניני גשמיות — לא מגיע לי גשמיות, אז איני מתאווה (לעומת הרשע שחושב שהכל מגיע לו, ולכן יש לו תאוות רבות). תלמידי בלעם הרשע, הרשעים, משתמשים ב"נפש שפלה" ברוחניות,

לא בראשית א, ב. אור השכל ח"ד חלק ס ענין ג סימן ו.
לב בראשית רבה ב, ד; זהר ח"א קצב, ב.
לג כתנת פסים צו ד"ה "זכעת נראה לומר דשמעת' ממורי ביאור משנה דאבות".

בדרכו של רבי נחמן^{מג}, לפעמים אדם צריך לשמח את עצמו במילי דשטותא כדי לצאת מהעצבות ואז לעסוק בעבודת ה'.

הכנעה הבדלה המתקה

מה ההבדל בין ההסבר בתורה שלנו, תורה סח, להסבר בתורה סג? כאן המדה הרעה עצמה הופכת למדה טובה, כאשר משתמשים בה בהקשר הנכון, כדי לקום וליוזם מצוה גדולה, אבל שם המדה עצמה היא מדה רעה, סתם תאוה, אלא שיש חכמה פנימית – חכמה סתימאה, עליה נאמר "אני חכמה שכנתי ערמה"^{מד} – איך אפשר לנצל את המדה הרעה כדי לעלות בקדש, עד שהופכים אותה לקדושה. כמוכּוּן, לפני הכל יש את הפשט של המשנה – שתלמידיו של אברהם אבינו דוחים את המדות הרעות ומסגלים לעצמם מדות טובות.

אם כן, יש כאן שלשה שלבים, בסדר מובהק של הכנעה-הבדלה-המתקה (חש-מל-מל)^{מה}: בשלב הראשון, בדרך הפשט, צריך להכניע את המדה הרעה. בשלב השני דווקא המדה הרעה היא המפתח לשינוי ולגדילה. בתניא מוסבר ש"מח שליט על הלב"^{מו}, צריך לעשות אתכפויא על מנת להגביר את מה שהמח מבין על רצון הלב, אבל כאן המלך מבין שעל ידי החכמה שהבן שלו ילמד הוא יתעלה ממילא מעל התאוה. בשלב הזה צריך הבדלה, למצוא בתוך המדה הרעה את הגרעין הפנימי שאפשר להתקדם איתו – להבחין בין הפנימיות לחיצוניות. דווקא המלך יכול לעשות זאת, כי יש לו 'חוש' ב'ויגבה לבו בדרכי הוי'". השלב השלישי הוא ההמתקה הגמורה, כאשר משתמשים במדה הרעה עצמה לכתחילה באופן נכון ומתוקן.

מג לקומ"ת תורות כד וימח (ולהעיר משיטת אדה"ז בענין זה – אג"ק אדה"ז אגרת סח).
מד משלי ח, יב. ראה זהר ח"ג קמד, א; בית עולמים קמד, א ד"ה "אנשי".
מה כש"ט (קה"ת) כח ובכ"ד.
מו פ"ב.

שיש כאן^{לה}. כל ה"ויגבה לבו בדרכי הוי'" הוא תכונה של מלך. כנראה שלמלך יש גם תאוה, כמו לכל המלכים (כמו דוד המלך עם הנשים שלו ושלמה המלך עם הנשים שלו), והוא מבין שיש בתאוה של בן המלך איזה גרעין של "ויגבה לבו בדרכי הוי'".

כאן יש מלך ובן מלך – בן המלך מתאוה ולמלך יש 'חוש' איך אפשר להשתמש בזה לטובה. בעצם, זהו היסוד של "להוציא יקר מזולל"^{לו} – היכולת להשתמש בתאוה הלא טובה כדי לקרב מישהו לה'. כתוב בהרבה ספרים^{לז}, גם בשם הבעל שם טוב, שיש סכנה בעבודה הזו, אבל גדולי הצדיקים עסקו בכך – כמו רבי נחמן מברסלב שיכול היה לשוחח עם המשכילים ולשחק אתם שחמט כדי להחזיר אותם בתשובה וכמו הרבי ר' בונים שהיה יכול לבלות במשחק קלפים עם 'משכילים' וכך לקרב אותם וכו'.

בירושלמי כתוב ש"כל ישראל מלכים"^{לח} ובבבלי כתוב ש"כל ישראל בני מלכים"^{לט} – המלך ובן המלך יכולים להיות בתוך הנפש של אותו אדם. זו עוד תורה יסודית של הבעל שם טוב^מ, שאנחנו מדברים עליה הרבה^{מא}, שדוד המלך – שוב רואים שזו תובנה של מלך! – אומר "חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך"^{מב}, שאדם מפתה את עצמו בתאוה שלו כדי לעשות מצוה, קודם כל הוא אומר ליצר הרע שהוא קם בשביל כוס קפה, וגם שותה את הכוס, ואחר כך הוא מקיים את המצוה שהוא רצה לקיים. גם

לה וכמפורש במקור הדברים, בן פורת יוסף ייחי.
לו עפ"י ירמיה טו, יט (וראה ב"מ פה, א).
לז ראה שפ"א וישלח ליקוטים ד"ה "בזוהר הקדוש רבי יהודה"; נר ישראל (גאלאנטא) לך לך ד"ה "ויפלא אברם"
לח מובא בשם הירושלמי. ראה זהר ח"ב כו, ב (ובניצוצי זהר שם); ח"ג כח, א.
לט שבת קיא, א; קכח, א.
מ כש"ט (קה"ת) אות קמא.
מא לב לדעת מאמר "פרק בעבודת ה'" ביאור ה; תום ודעת מאמר "שני השעירים" עמ' רלט; הממד הפנימי פרשת אחרי מות.
מב מהלום קיט, נט.

פנים בפנים

יש מחשבה אחרת, בחינת אחור, אזי יש מקום ליניקת החיצונים, היינו התעוררות דינים (כמו שמבואר כאן על סברת בלעם שרצה לקלל). היחוד השלם, פנים בפנים, הוא בכח הדעת (יחוד הוא פנימיות הדעת), ריכוז מכוון בזולת (בן-הזוג או בת-הזוג), "והדעת הוא מלשון 'והאדם ידע את חוה' והוא לשון התקשרות והתחברות שמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק מאוד"^ה, כאשר היחוד פנים בפנים מתבטא במבט העינים, **פנים = עינים**, עיני היסוד (איש) במלכות (אשה) ועיני המלכות ביסוד. ויש לפרש "התקשרות והתחברות": התקשרות מלמטה למעלה, המלכות מתקשרת ביסוד, והתחברות מלמעלה למטה, היסוד מתחבר במלכות ("אשת חבר [התחברות] הרי היא חבר"). השם הקדוש של הדעת הוא **אהוה** (המתחלף ב-**אהבה**), ר"ת "את השמים [זכר, יסוד] ואת הארץ [נקבה, מלכות]" שעולה **טוב**, חבור איש ואשה – "אומר לדבק טוב הוא", "ודבק באשתו [ללא כל מחשבת חוץ, ואז] והיו לבשר אחד"^ו (ולעומת זה "גם בלא דעת נפש לא טוב").

הדר בארץ ישראל

מבאר האהבת שלום: כדי לזכות לארץ ישראל, בחינת מלכות, צריך לתקן קודם את

וַיֵּרָא בְּלָק בֶּן צְפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאִמְרֵי. וַיִּנָּר מוֹאָב וְגו'^א. בתורה הראשונה של האהבת שלום בפרשתנו, הנקודה העיקרית היא יחוד יסוד ומלכות פנים בפנים. היסוד הוא האיש, "צדיק יסוד עולם", והמלכות היא האשה, כנסת ישראל (וכן ארץ ישראל ושבת). כאשר יש יחוד שלם של יסוד ומלכות, אז יש כח לשכינה (המלכות) להשפיע כל הברכות וכל הישועות, ובמיוחד כאשר היחוד הוא פנים בפנים שאז אין יניקה לחיצונים. במתן תורה נאמר "פנים בפנים דבר ה' עמכם"^ב – יחוד שלם ללא יניקה לחיצונים. וכן "תורה חדשה" (שיגלה המלך המשיח)^ג תהיה פנים בפנים דוקא. יחוד פנים בפנים – הן בספירות העליונות, והן בנפש, ביחסי אדם וחברו בכלל וביחסי איש ואשה בפרט – פירושו שכל הרצון, הכוונה המחשבה והאהבה, מופנים ליחוד עם הזולת, ללא כל נטיה של מחשבה לצד אחר (אחר הוא אחור), מחשבת חוץ (עד לפגם של "שותה בכוס זה ונותן עיניו בכוס אחרת"^ד), וכן כל פניה לעצמו-לגרמיה היא בחינת אחור (כשאינו פונה באמת לזולת אלא פונה לעצמו והזולת הוא כאמצעי-אחור). כאשר

נערך ע"י יוסף פלאי, לפי רשימת הרב סיון תשפ"ד.
א במדבר כב, ג.
ב דברים ה, ד. מקור הביטוי "פנים בפנים" בתנ"ך.
ג ויקרא רבה יג, ג.
ד נדרים כ, ב.

ה תניא פ"ג.
ו שבועות ל, ב.
ז בראשית ב, כד. טוב הוא אחד באטב"ח.

בן העולם הבא"³, המתקה (גם "מדבר בלשון הקדש" שייך להמתקה, מל מלשון דיבור).

סיחון ועוג

בפרשתנו, מואב פחדו לאחר שישראל הכו את סיחון ועוג מלכי האמורי. מלחמת סיחון ועוג היא תיקון היסוד-הברית – סיחון ועוג הם סוד ערלה ופריעה ר"ת **עוף** = **יוסף** (ו פעמים הוי') – ואז נעשה יחוד יסוד ומלכות (ולכן כיבוש סיחון ועוג קודם לכיבוש עיקר ארץ ישראל).

סיחון לשון שיחה-דיבור⁴, מלך האמורי לשון אמירה⁵. היינו עולם הדיבור, עלמא דאתגליא, ה תתאה של שם הוי'. על כן משה לא פחד ממנו, כי משה הוא מעלמא דאתכסיא ("מן המים משתיהו") השולט על עלמא דאתגליא. אך עוג מלך הבשן הוא כנגד העגולים (עוג לשון עגול), מקיפים דאמא (על דרך המבואר שעוג הוא עור הפריעה המקיף), ה עילאה של שם הוי', השייך לממד "הנסתרות". לכן משה פחד ממנו ונצרך לחיזוק "ויאמר ה' אל משה אל תירא אתו" – "משה זכה לבינה" ויכול להכניע את עוג.

ועוד, מהמקיפים דבינה מגיע "כח המדמה" – כמו שניכר באגדות המופלאות על עוג (החל מהמפורש בתורה "הנה ערשו ערש ברזל" ועד לאגדות חז"ל שמזכיר רש"י). לכן משה פחד ממנו, שלא יכניס את עם ישראל לדמיונות שוא (והכניע אותו בכח המחשבה, בינה. **הבשן** = **במחשבה**. ראש-תוך-סוף **מחשבה** אותיות **משה**). בכל זה יובן מה שבמלחמת סיחון לא נזכר משה בפירוש אלא ישראל, "וישלח ישראל מלאכים אל סיחון... ויכהו ישראל" וכו', ואילו במלחמת עוג מוזכר משה. כי סיחון הוא כנגד ישראל בכלל ועוג כנגד משה בפרט. והרמז: **סיחון** במספר קדמי = **ישראל**! **עוג** במספר קדמי = 352, **משה** ועוד שבע (משה הוא הדור השביעי).

המשך בעמ' 31 <<

היסוד-הברית. לכן משה לקח את עצמות יוסף עמו, היינו תיקון היסוד, בחינת יוסף, כדי לזכות לקדושת ארץ ישראל. זהו סוד "הקובע מקום לתפלתו" – תפלה היא מלכות ו"מקום" רומז לבחינת יוסף, תיקון היסוד – וכן סמיכת גאולה לתפלה (גאולה היינו יסוד ותפלה היא מלכות). בלשון חכמים "כל הדר בארץ ישראל", רמז למלך הדר המכוון כנגד היסוד, "הדורא דגופא": גופא היינו התפארת, "תפארת גופא", בחינת יעקב, והיסוד הוא ההדור של הגוף, יוסף ("גופא ובריתא חשבינן חד"). לאחר שבעה מלכי אדום עליהם נאמר "וימלך וימת", סוד שבירת הכלים בעולם התהו, מגיע המלך השמיני הדר, ראשית התיקון (ולכן לא נאמרה בו מיתה), המכוון כנגד היסוד. בשבעת המלכים הראשונים לא כתוב שהיו להם נשים (בהיותם שייכים לעולם התהו) ואילו על הדר נאמר "ושם אשתו מהיטבאל", עולם התיקון ביחוד איש ואשה: **הדר מהיטבאל** = **אשה**, תיקון המלכות (אשה) על ידי יחוד יסוד ומלכות.

על "פרי עץ הדר" פירשו חז"ל מלשון דירה, "הדר באילנו משנה לשנה"⁶. ולפי האהבת שלום יש לדרוש גם: פרי עץ הדר בארץ ישראל. יש שלש מימרות על "הדר בארץ ישראל" כנגד הכנעה-הבדלה-המתקה: "כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה וכל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה"⁷ – היינו הכנעה, כפירוש הבעל שם טוב "דומה כמי שיש לו אלוה" ובאמת אין לו, כלומר "שדומה בעיניו שדר בארץ העליונה, שהוא קרוב להקב"ה [ואז] דומה לו כמי שיש לו אלוה ובאמת אין לו" (אלא צריך להיות בהכנעה, ארץ כנען, ולא לדמות שיש לו). "כל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עון"⁸ – כנגד הבדלה. "כל הדר בארץ ישראל וקורא קרית שמע שחרית וערבית ומדבר בלשון הקדש הרי הוא

ח סוכה לא, ב.

ט כתובות קי, ב.

י דגל מחנה אפרים פרשת דברים ד"ה אלה הדברים הב'.

יא כתובות קיא, א.

יב ספרי פרשת האזינו פסקא שלג.

יג לפי בבא בתרא עח, ב.

יד כמ"ש האהבת שלום בפרשת חקת ד"ה כי ארנון.

נדעם אלימלך פרשתו ד"ה או יאמר על דרך זה הב'.

הסיפור החסידי

ה'אור החיים' הקדוש | במקום שיש חילול ה'...

רבי חיים בן עטר, נודע על שם פירושו על התורה כ'אור החיים' הקדוש, נולד בשנת תנ"ו בסאלי שבמרוקו לאביו רבי משה, ולמד תורה מפי סבו רבי חיים בן עטר 'הזקן'. נישא לקרובתו פאצוניה ועמד בראשות הישיבה בסאלי. כבר שם נודע כאיש אלקים קדוש, דרש בפני הקהל בקביעות והיה גבאי צדקה. מאחר ואשתו לא ילדה לו ילדים, נשא אשה שניה, אסתר, ושתי נשותיו חיו אתו עד סוף ימיו בירושלים. לאחר מסכת מחלוקות ורדיפות נגדו, עלה לארץ ישראל, כשבדרך עבר בליוורנו שבאיטליה, שם הדפיס את פירושו המפורסם על התורה וגייס תמיכה כספית לעלייתו ארצה ולכלכלת הישיבה שתכנן להקים. בסוף שנת תק"א הגיע עם תלמידיו לעכו שם הוקמה הישיבה בתחילה. הזמנתם של יהודי טבריה לקבוע את מושבו בעיר לא עלתה יפה, ולאחר תקופה קצרה של התיישבות בפקיעין עלו לירושלים בסוף שנת תק"ב, שם הוקמה ישיבתו 'מדרש כנסת ישראל'. כעבור פחות משנה נסתלק לבית עולמו בט"ו תמוז תק"ג ומנו"כ בהר הזיתים.

השולחן בעלה הצדיק, לידו האורח החשוב, וגם כל בני המשפחה ואולי עוד אורחים – והיא הנישה את המעדן המיוחד מכבד הדג. בדרך כלל מחלקים קודם כל לראש המשפחה, אבל כאן היא חילקה לכולם, ובסופו של דבר הגיעה למקום בעלה, ולא נתנה לו. ואז אמרה: "במקום שיש חילול ה' – אין חולקים כבוד לרב"...

הסיפור הזה מהווה היפוך מעניין למוטיב ידוע בסיפורי חסידים: בדרך כלל, רווח הסיפור על אישה ש"עינה צרה באורחים", המנסה למנוע מבעלה את המצווה החשובה. כאן, מדובר בזוג ששניהם צדיקי עליון – אך דווקא הבעל מבקר את הכנסת האורחים של אשתו.

כידוע, היה ה'אור החיים' הקדוש בחינת משיח – ואף רמז על כך בפירושו לתורה. אך מן הסיפור הזה ומאחרים, עולה כי גם רעייתו היתה אישה משיחית, בחינת "אשת חיל עטרת בעלה": ראשית, היא "אשה משכלת" המכירה באורחיה, וגם יודעת לשלוח את הביטוי התורני המתאים... מכאן בא גם ה'אָן התפעלות'

לבעל 'אור החיים' הקדוש היתה אשה גדולה וחשובה מאד, ושמה פצוניה. היא היתה חכמה, למדנית ויראת שמיים, ואפילו הניחה תפילין והתעטפה בטלית. פעם אחת, בא אורח חשוב להתארח בבית ה'אור החיים', והאשה הכירה באורח שהוא אדם חשוב וצריך לכבדו. על דעת עצמה לקחה את כל מעט הפרוטות שהיו בבית, הלכה לשוק, וקנתה שם את הדג הכי יפה ושמן (כידוע שישנם דגים יותר יקרים וחשובים מבשר). היא הביאה את הדג הביתה, ובעלה ה'אור החיים' הקדוש, זיע"א ועכ"א, הסתכל על הדג והבין שעלה הון תועפות, ואמר לה ביטוי – שצריך להבין מה עניינו כאן – שזה "חילול ה'" להוציא כל כך הרבה כסף על דג. פצוניה שתקה, לא התפעלה יותר מדי, והלכה לבשל את הדג. בדג הזה היה כבוד מיוחד, שעושים ממנו מעדן טוב, והיא הכינה גם את המעדן הזה. כולם התיישבו ליד השולחן לסעוד – בראש

עושה רושם. אך בתבונתה, העלתה וודאי פצוניה חיוך על פני בעלה – ובבדיחות דעת הצדיק התמתק הדין.

פעם אמר הבעל שם טוב על רבי חיים בן עמר: "כשאני עולה להיכל העליון, אני רואה אותו כבר בדרך חזרה משם". וכששאלו אותו: "אם כן, גדול הוא ממך?" ענה: "ודאי זריו ממני!".

הזריזות היא מידה השייכת לחסד, לאישיותו של אברהם אבינו. אדם בעל חסד ואהבה רץ בשמחה לקראת האהוב עליו, ואברהם אבינו הזדרז לקיים את מצוות ה' – כנראה מהפסוקים "וישכם אברהם בבקר", "וירוך לקראתם", ועוד. גם הכהנים הזריזים בעבודתם שייכים למידת החסד.

אור החיים היה זריז ברוחניות ובגשמיות, וגם את תיקונו בעולם סיים בזריזות – הוא נפטר בגיל ארבעים ושבע, הגימטריא של "ימי שנותינו בהם" שבעים שנה". והנה, המתכת הקשורה בחסד, על פי הקבלה, היא כסף (ששמו רומז לכיסופים ואהבה, וגם הוא קשור באברהם – הקונה את מערת המכפלה ב"ארבע מאות שקל כסף"). מעניין להיווכח, כי מספרו האטומי של הכסף, הוא בדיוק 47, **בהם!** החיבור שלו לכסף, מסביר גם את זהירותו מפזרנות בסיפור הקודם. כמו בשמירתו על מידת היסוד, שהמתכת המקבילה לה היא "כסף חי" (כספית), גם בכסף-החסד הוא מדייק בתכלית שלא יתפזר למקום לא ראוי. אלא שבסיפור זה, בהשגחה פרטית, דייקה אותו אשתו – ה"אשת חיל עטרת בעלה".

שהפגינה, כאשר שתקה לנוכח הקפדת בעלה הצדיק וחיכתה לשעת כושר כדי ליישר את ההדורים בדרכה. שנית, היא עצמאית בדעתה והולכת בעקבות שרה אמנו – הגדולה מאברהם ונביאות ומדריכה אותו.

מעניין לראות, כי ברוב השנים נופל יום פטירתו של הצדיק בפרשת פנחס – שנקט בכלל שאותו ציטטה הרבנית פצוניה. מהו, על פי פנימיות, "מקום שיש חילול ה'?" וכיצד החידוד שנקטה בו הצדקת קשור למעשהו של פנחס? רבי חיים ורעייתו, שהיו שניהם חכמים גדולים, הם בחינת אבא ואמא – ספירות החכמה והבינה. החיים קשורים בחכמה, עליה נאמר "החכמה תחייב בעליה", ו"מותו – ולא בחכמה". הבינה היא אמא, ובה קשורה הרבנית פצוניה שדמתה לשרה אמנו (אשתו השניה של הצדיק, אסתר, שחייב בשלום נדיר עם פצוניה, היא בחינת מלכות – ברתא). מחיצוניות בינה יוצאים דינים, כמו אלה שהתעוררו כשראה רבי חיים את הפזרנות החריגה של אשתו, ותיקונם במעשה "פנחסי" של קנאות ולהמתיק את הדינים בשרשם. פנחס עצמו, שראה את הדינים שהתעוררו כתוצאה מהחטא, אימץ לעצמו את בחינת הדין ומיקד אותו בחוטאים במקום בעם כולו. אך פצוניה נקטה ב'דין' שונה מעט:

היא אמנם פסקה כי בעלה לא יקבל מן הדג, שזהו מעשה של דין, אך עשתה זאת בהומור תורני שלקח את אנרגיית ההקפדה והפך אותה לבדיחות הדעת. כאשר צדיק כ'אור החיים' מוציא מפיו את הביטוי "חילול ה'", ודאי הדבר

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

צמחונות

אני עורך חוברת בנושא הצמחונות בתורה. אלו דברים כדאי להביא, במיוחד בחומר המיועד לילדים? האם ניתן לומר שהיתר אכילת בשר לאחר המבול הוא התדרדרות של האנושות, והשאיפה היא לחזור למצב הראשון ללא אכילת בשר?

מענה:

אפשר להביא רק את מאמרי חז"ל כלשונם, שלאדם הראשון לא הותר בשר ולבני נח הותר (לא כתוב שזה היתר דיעבד או התדרדרות), וכן פרשנים מוסמכים ומקובלים, כמו הרמב"ן (בראשית א, כ) המבאר שכיון שבעלי החיים נצלו על ידי נח לכן ניתנה רשות לאכלם. בכלל, יש הרבה פירושים בהיתר אכילת בשר לנח – כדאי שתלמד ותרחיב את היריעה (לעצמך קודם כל) באופן מאוזן (וכדאי לעיין בספרנו **עץ פרי** במאמר על איסור אכילת דם).

לגבי העתיד: אי אפשר לדון ולהכריע מה יהיה, אבל חשוב לזכור שבמשך כל הדורות המאכלים מן החי היו חיוניים לקיום האנושות (ובכלל זה עם ישראל), וכן בספרות הענפה

של היהדות, כמו למשל בדברי הרמב"ם (הפוסק הגדול והרופא הגדול), העריכו את הערך התזונתי של מאכלי בשר. יתכן באמת שהיום יש שינוי, או שאנו הולכים לקראת שינוי, אבל זה לא אומר לפרש כל מה שהיה עד היום באור שלילי.

דבקות

במבחר שיעורי התכוננות (ח"ד עמ' 140-141) הרב מסביר שבמצות "ובו תדבק" אי אפשר להדבק ישירות בה' ("וכי אפשר לאדם להדבק בשכינה"), אלא הדבקות מתקיימת ע"י דבקות בתלמידי חכמים, ואילו מצות "הלכת בדרכיו" היינו באותם כינויים של מדות טובות, ובעניינים אלו אני יכול להיות כמו ה' ("מה הוא רחום אף אתה יהיה רחום" וכו'). לפי זה צריך להבין מה שכתוב באגרת הקדש טו בתניא "כמארז"ל ולדבקה בו הדבק במדותיו", ומשמע שעל ידי הדבקות במדותיו מתקיים דבקות ישירה בה' עצמו, ולא רק הידמות אליו ע"י הליכה בדרכיו.

מענה:

צריך לומר שיש שני גדרים בדבקות, ורק ביחס לגדר

העליון אי אפשר להדבק בו ישירות (אלא 'לחקות' אותו ולהתדמות אליו). וכן יש לומר שמצד המודעות של 'עיטרא דגבורות', שרש היראה בנפש, אי אפשר להדבק, אך מצד המודעות של 'עיטרא דחסדים', שרש האהבה בנפש (ו"לית פולחנא כפולחנא דרחימותא"), אפשר. שני הפירושים עולים בקנה אחד, ודוק.

י"ז בתמוז

אני בשליחות בהודו כעת. לקראת י"ז בתמוז רציתי לדעת מה ענין הצום בכלל, ובפרט על מה כדאי לדבר עם אנשים סביב י"ז תמוז?

מענה:

צום בכלל הוא מלשון צמאון, הצמאון הפיזי מבטא את הצמאון לגילוי אלקות, **צמאה** [= צום] לך נפשי... בארץ ציה ועיף בלי מים [בזמן הגלות והחורבן]... לראות עוזך וכבודך". ולגבי י"ז בתמוז: **תמוז = צדיק גמור = מלך המשיח. יז = טוב.** זו הזדמנות פז' להיות **צדיק גמור**, 'צדיק **וטוב** לו', ולגלות את ניצוץ המשיח שבך (בכל אחד ואחת, כדברי הבעש"ט).

אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

מאן בפלעם

מה גורם לשלוחי בלק לשנות את המסר הברור? הרי מפיו של בלעם הם שמעו במפרש מלים אחרות!

כאן קפצתי?

מענגנו מי קבל את הצייון הגבוה בפתה, חשבתי לעצמי. באמת, למבחן הזה התכוננתי המון. קובע לתעודה, לא? פשוקראתי בשמי נגשתי אל הרב ונטלתי במתח את הגליון. הצצה חפוזה, ברוך ה', הצייון 87. לא הכי טוב, אבל בהחלט השג ראוי למקצוע הקשה הזה. ואז אני קולט שתאבון הסקרנות לא פג ממני. איך? כי בדקות הבאות מצאתי את עצמי עסוק בפענוח תווי הפנים של כל מי שקבל לידיו את המבחן הבדוק. מי מרצה, מי מאכזב, מי אדיש ומי נסער. להציץ ללא רשות איני רוצה, אבל את כל מי שהספים לגלות לי את התוצאה – חלבתי.

למה? מה כל כך מעסיק אותי? כי בנראה משום-מה השמחה עם ה-87 שלי לא מספקת אותי. אני חיב לדעת

בלעם הרשע מתגלה בפרשה שלנו בערמתו ובמערמיו. הוא מנסה להצטייר בעיני שליחי בלק כצדיק תמים, הפועל אך ורק לפי רצון ה'. הוא מבקש מהם להמתין לתשובת ה' ובכך דוחה את הצעות הממון המפתות שמצעות לו. בעקבות סרובו של ה' חוזר בלעם לשליחי בלק ומצהיר: "מאן ה' לתתי להלך עמכם". נפת צופים, הכל לשם שמים.

מה היינו מצפים שיקרה בשלב הבא? שהשליחים יחזרו אל בלק ויאמרו לו: שמע, אין מצב! אי אפשר לדבר עם הבנאדם. מדבר באיש עקרונות שפועל אך ורק על פי צויו של אלקים. אבל, למרבה ההפתעה, חוזרים השליחים אל בלק ובפיהם מסר שונה, קצת פחות חד: "מאן בלעם הלך עמנו". הבנתם? זה הוא שאינו מענגנו. כלומה איך אומרים, הוא מענגנו ועוד-איך, אלא שכנראה ההצעה שהבאת לא הייתה מספיק מפתה...

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

להתחבר עם ילד שאינו מענין בחברתו?
זו אינה התפארות, זו כבר גאווה.

כ"א | גאווה דתפארות

התפארות היא הרגשת האדם את מעלתו ויחודו מתוך האשור שנתן לו על כך מאחרים. הנה, גם פלוני וגם אלמוני וגם פלמוני חושבים שאני מיוחד. או שאני מבקש מהם את האשור בצורה מפורשת, או שאני פשוט ממתין לכך בסבלנות ובדריכות. מכירים את אלו שמסובבים את הראש לאחור בלי להזיז אותם? הראש שלהם עסוק כל העת במה שיחשבו עליהם האחרים.

לעמת זאת, גאווה היא תחושת האדם בעליונות המחלטת שלו. ממש שגעון גדלות. הוא לא צריך על כך אשור מאף אחד בעולם. מדוע? כי מי בכלל יכול לחלק לו ציונים. ההפך, הוא ראוי לתת את הציונים לכלם. הרי הוא הכי חכם בעולם...

בתחלת ספר התנ"א, כשאדמו"ר הזקן מונה את המדות הרעות של הנפש הבהמית, אותן אנו נדרשים לעדן ולתקן, הוא מחלק אותן לפי השתייכותן לארבעת היסודות. את ההתפארות הוא משייך למדות הבאות מיסוד הרוח ואלו את הגאווה הוא ממקם תחת הכותרת של יסוד האש. להתפאר פרושו לחיות מהרוח, מהאוויר, ממה שיאמרו עליה. להתגאות פרושו להשתולל ולשרף את כלם בשגעון הגדלות שלהם...

היכן אני מדרג בממצע הכפתי. האם אני משתייך אל העשירון העליון, בעלי הציונים הגבוהים, או שההצלחה היתה הפעם מנת חלקם של ילדים נוספים. הרצון הזה, שבודאי לא מגיע מתוככי הנפש האלקית שלי, נקרא מדת ההתפארות. כדי להרגיש 'שוה' אני מכרח את אשורם של הסובבים אותי, שגם הם יפירו במעלותי.

לתחושה שתארת פרגע שתפים עוד ילדים בפתה. איך אני יודע? קודם כל רואים זאת על הפנים שלהם. חוץ מזה, את ההשואות בינינו אני לא עורך עם עצמי, שתפים לכך עוד חברים. בכל זאת, ואני לא רוצה לנקב בשמות, יש ילד אחד, אולי הכי מכשר בפתה, שהתגובה שלו שונה בצורה קיצונית. הוא לא שתף לכל ההתלחשות סביב התוצאות וגם לא מנסה להראות לכלם את הציון שלו, למרות שכלם יודעים – הוא תמיד הגבוה ביותר. אם חשבתם שהסבה היא ענוה גדולה אז לצערי הפעם טעיתם ובגדול. הוא פשוט עם האף למעלה. הציון שלו אי שם סביב ה-100, אבל הוא בכלל לא מחשיב. את מי הוא לא מחשיב? אותנו בודאי, אבל נראה לי שאפלו את המורה ואת המבחן שערך. "זה מבחן בכלל?", שמעתי אותו רוטן פעם, "זה אולי מבחן כניסה לגנון..."

כמו שאתם מבינים, לילד הזה אין הרבה חברים. ברור, איזה ילד רוצה

האמת והצדק

רַגַע, וְאִם בְּאֵמַת הַיִּתִּי הֲכִי חָכָם בְּפִתָּה? הָאֵם הָיָה עָלַי לְהִתְפַּחֵשׁ לְמַצִּיאוֹת וְלַעֲשׂוֹת הַצָּגָה? מִמֶּשׁ לֹא. מָה שֶׁהִיִּתִי מִתְבַּקֵּשׁ הוּא לְהִמְשִׁיךְ בְּאוֹתוֹ הַקּוֹ, אֲבָל עַד הַסּוּף. אֵמֶת, אֵתָה כַּנְרָאָה הַמְכֻשָּׁר בְּכַתְתָּךְ וְאוֹלֵי אֲפֵלוּ בַּמוֹסָד כְּלוּ. נִנִּיחַ. הָאֵם אֵתָה הֲכִי חָכָם בְּעִיר? בְּאַרְץ? בְּעוֹלָם? לֹא בְטוֹחַ... אִזּוֹ אִם אֵתָה כָּל כֹּף מִתְפַּעֵל מִחֻכְמָה – תֵּן כְּבוֹד לְחָכָם מִמֶּךָ! וְאִם... אִם אֵתָה הֲכִי חָכָם בְּעוֹלָם כְּלוּ – הָאֵם אֵתָה הַמְצִיאָתָ אֵת הַחֻכְמָה שְׁלָךְ? קִבַּלְתָּ אוֹתָהּ בְּמִתְנָה מִמִּי שֶׁבִּיאָמַת הַחֻכָּם בְּעוֹלָם כְּלוּ – מָה יִתְבַּרְךָ! אִזּוֹ בְּכַבוֹד, תֵּן לוֹ אֵת הַכְּבוֹד! מָה יוֹצֵא לָנוּ? בְּתַחֲלָה חֲשַׁבְנוּ שֶׁהַנְּאֻנָּה הִיא עֶצֶם הַבְּעִיָּה, אֲבָל כַּעַת מִתְבַּרֵּר מִשֶּׁהוּ קִצְצָת שׁוֹנָה. מִתְבַּרֵּר לָנוּ שֶׁהַנְּאֻנָּתוֹן הוּא בְּעֶצֶם שְׁקָרוֹ. בְּפִיּוֹ הוּא מְשַׁבֵּחַ וּמְהַלֵּל אֵת הַחֻכְמָה שְׁלוֹ, אֲבָל בְּלִבּוֹ הוּא פְּשׁוּט מַעֲצִים אֵת עֲצָמוֹ! רַק מָה? סֵתָם כֹּף לֹמֵר עַל עֲצָמוֹ 'אֲנִי

הֲכִי שְׁוֹה' – זֶה לֹא הוֹלֵךְ כָּל כֹּף. לָמָּה שְׁמִי שֶׁהוּ יִשְׁתַּכְנַע? כָּל אֶחָד חוֹשֵׁב כֹּף עַל עֲצָמוֹ... הַנְּאֻנָּתוֹן מְנַצֵּל אֵת הַהַעֲרָצָה שְׁקִימָת כְּלָפֵי הַחֻכְמָה. כֹּן, מָה לַעֲשׂוֹת, אֲנָשִׁים מַעֲרִיכִים חֻכְמָה. אִזּוֹ אִמְר לְכֻלָּם שְׁאֲנִי הֲכִי חָכָם.

לְשָׁקֵר מִסּוּג זֶה קוֹרְאִים הוֹנָאָה, וְזֶה בְּדִיּוֹק הַתְּרַגְּלִיל שֶׁמְנוֹסָה לַעֲשׂוֹת לָנוּ בְּלַעַם הַרְשָׁע. בְּפִיּוֹ הוּא מְנוֹסָה לְצִיר אֵת עֲצָמוֹ הָאִישׁ הַצַּדִּיק בְּעוֹלָם, כְּזֶה שֶׁפּוֹעֵל אִךְ וְרַק עַל פִּי רְצוֹן ה' וְסָר לְמִשְׁמַעְתּוֹ, גַּם בְּמַחִיר "מִלֵּא בֵּיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב". אֲבָל מִשׁוּם מָה שְׁלִיחֵי בְּלַק לֹא שׁוֹמְעִים אֵת הַמְּסָרָה. הֵם שׁוֹמְעִים דָּבָר אֶחָד. אֲנִי, אֲנִי וְשׁוֹב אֲנִי. "מֵאֵן בְּלַעַם", הוּא וְלֹא אַחֶר, וְזוֹ כְּבָר הַזְּמָנָה לְהַגְדִּילַת מַחִיר הַשְּׁחָד הַמְצָע לוֹ. בְּרַגַע שֶׁמִּתְבַּרֵּר הָאֵמֶת הוּא מְשַׁחֲרֵר ה' לְבִלְעָם אֵת הַרְצוּעָה, כִּי בְּדִרְךָ שְׁאֲדָם רוֹצֵה לִילֵךְ – מוֹלִיכִים אוֹתוֹ... שְׁנֹזְכָה לְהִיּוֹת מִתְלַמִּידוֹ שֶׁל אֲבִרְהָם אֲבִינוּ! שִׁבַּת שְׁלוֹם וּמְבָרְךָ! 5?

המשך מעמ' 25 <<

בלעם ובלק

בלעם ובלק הם יסוד ומלכות של הקליפה, ולכן הם עומדים נגד יחוד יסוד ומלכות של הקדושה. לכן לאחר שהוכנעו סיחון ועוג, והחל יחוד יסוד ומלכות בקדושה, נועצו בלק ובלעם מה לעשות לישראל.

אכן, בלעם ובלק חשבו שהיחוד של יסוד ומלכות בקדושה היה רק בבחינת אחור, ואז יש להם יניקה, אך האמת היא שהיחוד היה פנים

בפנים, ולכן בלעם לא הצליח לקלל את ישראל והוכרח לברכם.

אמנם בסוף הפרשה חטאו ישראל בשטים בפגם הברית (בעצת בלעם), מה שיתוקן בשלמות בביאת משיח צדקנו, ביחוד השלם של יסוד ומלכות (כאשר "ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים"¹⁰).

המאבק כנגד הקליפות

הוא מאבק של האחדות והחיבור כנגד הפירוד והריבוי. במבט ראשון נדמה שלקליפות כח רב יותר – כנגד הקדושה, האמת האחת והיחידה, עומד מגוון רחב של שקרים, קליפות רבות־עצמה, ספקות ובלבולים, פחדים וההפרעות.

אך האמת היא הפוכה: כשם שכנגד כל תופעה בקדושה עומדת קליפה, "את זה לעמת זה עשה האלהים", כך גם בקדושה יש את כל הכוחות, התופעות והתכונות שיש גם בקליפה. אמנם, בעוד הקליפה חותרת להפרדה, כאשר הכוחות השונים בעצמם מסוכסכים זה עם זה, מתחרים זה בזה ובסופו של דבר מחלישים זה את זה, הקדושה יודעת להשתמש בכל תכונה במקומה המדויק והנכון ולחבר את כולן למען מטרה אחת, עבודת ה' יחיד ומיוחד, כשכל הכוחות תומכים זה בזה ומחזקים זה את זה.

בכך עוסק הגליון השבוע, מזוויות שונות. מופיעים בו הגוונים השונים והנפרדים של הקליפות – בלק ובלעם, בבל ועמלק, עוג וסיחון ואף כל שבעים האומות. לעומתן נצבת כל פעם בגאון דמות יהודית־מלכותית אחת – יהושפט מלך יהודה, מרדכי היהודי או הרבי מקלויזנבורג – שידעת לאחד בתוכה את כל הגוונים, לנצל לטובה גם תכונות ומצבים שנראים שליליים, להפוך הכל ל'פרצוף' שלם ומאיר ולנצח בסופו של דבר את הרשעה כולה.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

